

Z á p i s

**z pracovní porady krajských úřadů, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně
a Magistrátu hlavního města Prahy, konané ve dnech 28. – 30. května 2018
ve vzdělávacím zařízení IVS v Benešově**

Přítomni:

- zástupci krajských úřadů, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně, Magistrátu hlavního města Prahy, České pošty, s. p. a Hospodářské komory České republiky - dle prezenčních listin
- za Ministerstvo vnitra - JUDr. Václav Henych, Mgr. Petr Šťastný, JUDr. Jana Hálová, Mgr. Jitka Kunešová, JUDr. Jitka Morávková, Mgr. Kateřina Uhrová, Mgr. Ivana Beránková, JUDr. Veronika Samsonová, Mgr. Bc. Eva Nejedlá

Obsah:

I. MATRIKA

		Str.
1.	Vyjádření k připomínkám krajských úřadů k bodům 5, 6, 9, 16, 19, 21, 26, 28, 34, 41, 48, 54, 63, 77 a 78 Zápisu 2017	3
2.	Jméno a příjmení (souhrnný přehled užívání a změny jména a příjmení podle současné právní úpravy, sjednocení postupů matričních úřadů)	28
3.	Oznamovací povinnost matričních úřadů (AISEO, VZP, ČSÚ, ČSSZ, ŘSCP, soudům, jiným matričním úřadům, atd.)	29
4.	Osvojení zletilého (zápis osvojení zletilého, oznamovací povinnost, problematika připojení osvojitelova příjmení k příjmení zletilého osvojence, osvojení zletilého v cizině a osvojení zletilého, který je rodičem)	30
5.	Nahlížení do matričních knih a vydávání matričních dokladů podle ustanovení § 25b zákona o matrikách (podmínky, správní poplatky, sjednocení postupů matričních úřadů)	31
6.	Vydávání matričních dokladů a doslovných výpisů z matričních knih pro účely dědického řízení v cizině	39
7.	Porody mimo zdravotnická zařízení (v návaznosti na bod 33 Zápisu 2015, zejména situace, kdy matka dítěte odmítne po porodu lékařskou prohlídku – šetření, dokazování)	42
8.	Připravované novely právních předpisů na úseku matrik	44
9.	Různé - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) - Předkládání cizozemských matričních dokladů k žádosti o udělení státního občanství České republiky, k uzavření manželství, vstupu do registrovaného partnerství, narození dítěte, atd. - Změna příjmení cizojazyčného	46

II. VIDIMACE A LEGALIZACE

1.	Vidimace souboru listin, jehož součástí je listina, kterou není možno vidimovat	50
2.	Připravované novely právních předpisů na úseku ověřování	52

III. STÁTNÍ OBČANSTVÍ	56
------------------------------	----

IV. POUŽITÉ ZKRATKY	70
----------------------------	----

V. SEZNAM PŘÍLOH	71
-------------------------	----

Pozn.: Veškerá jména a příjmení použítá v tomto zápise a v přílohách k tomuto zápisu jsou smyšlená k využití pro účely metodických pokynů.

I. MATRIKA

1.

Vyjádření k připomínkám krajských úřadů k bodům 5, 6, 9, 16, 19, 21, 26, 28, 34, 41, 48, 54, 63, 77 a 78 Zápisu 2017¹

K bodu 5

- **Vydávání matričních dokladů ze zápisů obsahujících přehlasované samohlásky (str. 8)**

Připomínka krajského úřadu:

Nařízení vlády stanoví závazná pravidla pro přepis znaků v tištěné podobě. Pravidla pro přepis znaků v psané formě českého jazyka, ve které jsou vedeny matriční knihy, neupravuje. Zápis přehlásek s čárkami v psané formě češtiny do matričních knih a vydávání přehlásek s tečkami v tištěné formě češtiny tedy není v rozporu s Nařízením.

Nelze souhlasit s názorem, že aby mohla osoba užívat příjmení s tečkami nad samohláskou, které v minulosti užívala na základě vydaného matričního dokladu a následně toto příjmení měla uvedeno také v dokladech totožnosti (např. Müller x Müller), měla by se přihlásit k (německé) národnostní menšině. Tento postup je možné považovat za nerespektování zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin. Občan chce pouze užívat příjmení, které do té doby užíval; necítí se být kulturně, jazykově ani jinak spjat s německou kulturou a nepovažuje se za příslušníka německé menšiny na území České republiky. Nejedná se ani o užívání příjmení v nesprávné podobě, neboť zápis s přehláskami vyjádřenými čárkami v psané formě textu a s přehláskami vyjádřenými tečkami nad přehláskou je správný.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

- k prvnímu odstavci

Ze Zápisu 2017 jednoznačně vyplývá tento závěr:

- matriční doklad se vydá v takové podobě, v jaké je zapsán v matriční knize; je-li v matriční knize uvedeno - ů -, - ő -, potom se stejným způsobem uvedené znaky zapíše do matričního dokladu, tj. - ů -, - ő - ; je-li v matriční knize uvedeno - ö -, - ä -, - ü -, potom se stejným způsobem uvedené znaky zapíše do matričního dokladu, tj. - ö -, - ä -, - ü -.

¹ Zápis z pracovní rady krajských úřadů, magistrátu měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy, konané ve dnech 30. a 31. 5. 2017 v IVS v Benešově, rozeslaný všem zúčastněným pod č. j. MV-1064-61/VS-2017 dne 24. srpna 2017 (**Zápis 2017**)

- na tento závěr nemá Nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy, ve znění nařízení vlády č. 100/2007 Sb., (dále jen „Nařízení vlády“), vliv. Doporučený a dohodnutý postup vychází z ustanovení § 24 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o matrikách“).

➤ k druhému odstavci

Platí zásada, že matriční doklady se vystavují s textem, který je shodný se zápisem v matriční knize (§ 24 odst. 1 zákona o matrikách), nestanoví-li právní předpis jinak.

Jednu z takových výjimek stanoví ustanovení § 26 odst. 3 zákona o matrikách, které konstatuje, že na žádost státního občana České republiky, jehož jméno, popřípadě jména, a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, *uvede se jeho jméno, popřípadě jména, a příjmení v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny* znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy.

Nejde tedy v žádném případě o to, aby byl kdokoli nucen hlásit se k národnostní menšině jiné než české (resp. práva příslušníků národnostních menšin nejsou uvedeným ustanovením nijak zkracována), ale jde naopak o to, aby byl naplněn smysl zákona o národnostních menšinách i obsah mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána.

Pokud je však postupováno v souladu s ustanovením § 26 odst. 3 zákona o matrikách, je nezbytné, aby občan žádající o užívání jména, popř. jmen nebo příjmení v jazyce národnostní menšiny sdělil matričnímu úřadu, o jakou národnostní menšinu se jedná. Jinak není možno ověřit, zda požadovaná podoba jména/příjmení je skutečně podobou odpovídající jazyku této národnostní menšiny.

V této souvislosti je třeba uvést, že matriční úřad nevede a ani nesmí vést evidenci o tom, k jaké národnosti se osoby, zapsané v matriční knize, hlásí².

Toto stanovisko již bylo v minulosti Ministerstvem vnitra poskytnuto (Informace č. 3/2002, č. j. VS-330/60/2-2001 ze dne 30. 7. 2002, Informace č. 8/2003, VS-327/60/2-2003 ze dne 15. 12. 2003, Informace č. 6/2005, č. j. VS-75/60/2-2005 ze dne 4. 7. 2005).

K bodu 6

➤ **Příjmení dětí po uzavření manželství jejich rodičů (str. 14)**

Připomínka krajského úřadu:

Matriční úřad, před kterým bylo manželství rodičů dítěte uzavřeno, splní oznamovací povinnost matričnímu úřadu, který vede knihy narození, v nichž je proveden zápis narození obou dětí manželů.

² § 4 odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

a) U dítěte mladšího 15 let (Procházka) - na základě předloženého oddacího listu rodičů bude proveden dodatečný záznam do knihy narození o uzavření manželství jeho rodičů. Dítěti bude vydán nový rodný list, na němž bude uvedeno i nadále příjmení dítěte „Procházka“, které odpovídá dohodě rodičů o příjmení na oddacím listu; příjmení matky dítěte bude uvedeno po uzavření jejího manželství (Procházková). Původní rodný list dítěte bude založen do sbírky listin.

b) U dítěte staršího 15 let (Molnár) - na základě předloženého oddacího listu rodičů bude proveden dodatečný záznam do knihy narození o uzavření manželství jeho rodičů. Dítěti bude vydán nový rodný list, na němž bude uvedeno jeho příjmení „Procházka“, tj. příjmení, na němž se jeho rodiče dohodli při uzavření manželství; příjmení matky dítěte bude uvedeno po uzavření jejího manželství (Procházková). Žádný souhlas nezletilého dítěte staršího 15 let se v tomto případě nevyžaduje (ustanovení § 19 odst. 1 zákona o matrikách ve spojení s ustanovením § 860 občanského zákoníku). Původní rodný list dítěte bude založen do příslušné sbírky listin.

Citovaný text Zápisu 2017 je v rozporu se závěry vyplývajícími z porady Ministerstva vnitra s krajskými úřady, konané ve dnech 1. a 2. 10. 2015 – v části provedení změny v rodné matrice dítěte, a také se zákonem o matrikách – v části týkající se založení původního rodného listu do sbírky listin.

Na poradě Ministerstva vnitra s krajskými úřady konané ve dnech 1. - 2. 10. 2015 bylo dohodnuto, že změna příjmení matky nezletilého dítěte, ke které došlo v souvislosti s uzavřením manželství, a která nemá vliv na tvar příjmení dítěte, se do rodné matriky dítěte projeví pouze na žádost (viz Zápis 2015, oddíl V. Matrika, bod 36, str. 70). Uvedený závěr byl přijat z důvodu sjednocení praxe v jednotlivých krajích. Do matriční knihy se zapisují matriční skutečnosti a změny, které se váží k osobě, již se zápis týká. Matriční skutečnosti týkající se rodičů dítěte se do rodné matriky dítěte z úřední povinnosti nezapisují (viz také Sborník stanovisek veřejného ochránce práv, 2008, „K matričnímu zápisu a matričnímu dokladu“ str. 17).

Navrhujeme ponechat v praxi postup dohodnutý na poradě Ministerstva vnitra a krajských úřadů ve dnech 1. a 2. 10. 2015. Považujeme za velice důležité, aby případné změny v postupu matričního úřadu v konkrétní matriční věci neupravené právním předpisem byly pečlivě zvažovány s ohledem na možné dopady změny.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

I. V Zápisu 2015³ (bod. 36) se řeší případy, kdy matka dítěte, jehož otec není v matriční knize uveden, uzavírá manželství s mužem, který není otcem dítěte. Na tyto případy je třeba aplikovat ustanovení § 862 odst. 2 a § 863 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „občanský zákoník“).

Uzavřela-li tedy matka dítěte manželství, nebo byla-li jí povolena změna příjmení ve správním řízení, a „změna“ příjmení se netýká dítěte, matriční úřad

³ Zápis z pracovní porady krajských úřadů, magistrátu měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy, konané ve dnech 1. a 2. 10. 2015 v IVS v Benešově, rozeslaný všem zúčastněným pod č. j. MV-17888-64/VS-2015 dne 14. dubna 2016 (**Zápis 2015**)

provede dodatečný záznam o změně příjmení matky v knize narození jejího dítěte *jen na žádost*. Aktuální údaj o příjmení matky dítěte matrikář ověří v AISEO.

V případě, že matka dítěte uzavřela manželství, nebo byla-li jí povolena změna příjmení ve správním řízení, a v důsledku toho u ní došlo *ke změně příjmení, která se vztahuje i na nezletilé dítě*, oprava příjmení se v zápise narození dítěte provede u dítěte i u matky z úřední povinnosti.

II. V Zápisu 2017 řešíme zcela odlišný případ, kdy manželství uzavírají rodiče po narození svého dítěte, kdy budou aplikována ustanovení § 19 odst. 1 zákona o matrikách a ustanovení § 860 občanského zákoníku.

Na poradě byl v této věci zároveň vznesen dotaz, zda není zbytečné zakládat původní rodný list do příslušné sbírky listin a co dělat v případě, kdy žadatel tvrdí, že původním matričním dokladem nedisponuje (ztráta, odcizení, zničení, apod.).

Ze zákona o matrikách nevyplývá povinnost odevzdat původní matriční doklady, ve kterých jsou jakýmkoliv způsobem měněny údaje, matričnímu úřadu k založení do sbírky listin. Žadatele tak není možno k navrácení původního matričního dokladu jakkoliv nutit.

Z matriční praxe je známo, že v případě, kdy žadatelé mají původní matriční doklad k dispozici, tento příslušnému matričnímu úřadu ve většině případů vracejí. Bude-li původní matriční doklad matričnímu úřadu navrácen, matriční úřad zajistí jeho založení do příslušné sbírky listin.

V případě, že žadatel tvrdí, že původním matričním dokladem nedisponuje, je na místě ho poučit o tom, že v souladu s příslušným ustanovením zákona o matrikách je povinen užívat své jméno, popř. jména a příjmení v podobě odpovídající (nově) vydanému matričnímu dokladu, a že užíváním jiného jména/příjmení se dopouští přísl. přestupku. Takové poučení (např. formou prohlášení žadatele) by následně mělo být rovněž založeno do příslušné sbírky listin.

Všichni účastníci porady se shora uvedeným postupem vyslovili souhlas.

Zároveň bylo na poradě dohodnuto, že Ministerstvo vnitra ve spolupráci s krajskými úřady vypracuje doporučený vzor* takového poučení pro žadatele.

Návrh poučení žadatele o užívání jména/příjmení po provedeném dodatečném záznamu do matriční knihy (vzor poskytl KÚ Plzeňského kraje):

Prohlášení

Já, nar.
trvalý pobyt.....

beru na vědomí,

že vydáním nového matričního dokladu ze zápisu mého dne
..... jsem povinen/povinna užívat v úředním styku jméno, popř. jména

a příjmení v něm uvedená, nikoliv jméno, popř. jména a příjmení uvedená ve dříve vydaných matričních dokladech (včetně jejich úředně ověřených fotokopíí), které již aktuální údaje neobsahují.

Současně беру на vědomí,

že podle § 79a odst. 1 písm. c) zák. č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že úmyslně neužívá v úředním styku jméno, popřípadě jména nebo příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na matričním dokladu vydaném matričním úřadem v České republice (§ 61 odst. 1 a § 68 odst. 1 citovaného zákona). Za přestupek lze uložit pokutu do 10 000 Kč;

Dále беру на vědomí, že podle § 2 odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, se fyzická osoba dopustí přestupku rovněž tím, že úmyslně

a) uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají nebo uvede nesprávný anebo neúplný údaj v čestném prohlášení u správního orgánu, za přestupek lze uložit pokutu do 20 000 Kč;

b) uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají za účelem získání neoprávněné výhody, za přestupek lze uložit pokutu do 50 000 Kč.

V dne

.....
podpis

Vlastnoručně podepsáno dne před matrikářkou Obecního úřadu/ Úřadu městysu/
Městského úřadu/ Magistrátu města/ Úřadu městské části/obvodu

.....
název úřadu, jméno a příjmení matrikářky

Totožnost ověřena dle ☐ OP ☐ CD ☐ PKP ☐ jiný průkaz
(jaký).....

č....., vydaný dne, kým.....

platný do

„otisk razítka“

.....
podpis matrikářky

* Uvedený vzor je vzorem doporučeným.

Poučení v případě zaslání nového matričního dokladu poštou
(vzor poskytl KÚ Plzeňského kraje)

V příloze zasíláme *rodný/oddací list*... vydaný po provedeném dodatečném záznamu do matričního zápisu *narození/manželství*... . Současně upozorňujeme, že vydáním nového matričního dokladu z tohoto zápisu je fyzická osoba povinna užívat jméno, popř. jména a příjmení v něm uvedená, nikoliv jméno, popř. jména a příjmení uvedená ve dříve vydaných matričních dokladech (včetně jejich úředně ověřených fotokopií), které již aktuální údaje neobsahují.

Dále upozorňujeme, že podle § 79a odst. 1 písm. c) zák. č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že úmyslně neužívá v úředním styku jméno, popřípadě jména nebo příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na matričním dokladu vydaném matričním úřadem v České republice (§ 61 odst. 1 a § 68 odst. 1 citovaného zákona). Za přestupek lze uložit pokutu do 10 000 Kč. Dále se rovněž fyzická osoba dopustí přestupku podle § 2 odst. 2 písm. a), b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění, tím, že úmyslně

- a) uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají nebo uvede nesprávný anebo neúplný údaj v čestném prohlášení u správního orgánu, za přestupek lze uložit pokutu do 20 000 Kč;
- b) uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají za účelem získání neoprávněné výhody, za přestupek lze uložit pokutu do 50 000 Kč.

K bodu 9

- **Užívání příjmení v nesprávné podobě – chybný překlad cizozemského matričního dokladu (str. 18)**

Připomínka krajského úřadu:

Dotaz a jeho řešení souvisí s výše uvedeným bodem 28 Zápisu 2017. Také u tohoto bodu se ptáme, na základě jakého ustanovení bude provedena z úřední povinnosti oprava zápisu příjmení fyzické osoby v knize manželství, neboť nově předložený matriční doklad není součástí vedené sbírky listin (z dotazu KÚ SK jasně nevyplyvá, zda žadatel předložil totožný matriční doklad jako v roce 1999 pouze s novým úředním překladem do českého jazyka nebo např. nyní předkládá nově vydaný matriční doklad v ukrajinském jazyce, přičemž rodný list předložený v roce 1999 byl v jazyce ruském). Mají matriční úřady postupovat podle § 5 odst. 2 ZOM?

K oběma uvedeným bodům se souhrnně dále dotazujeme, jak postupovat v případě, že chybné příjmení užívají také jiné osoby, ať zletilé či nezletilé. Má matriční úřad i u těchto dalších osob (konkrétně v bodu č. 9 u bývalé manželky a nezletilého dítěte) provádět opravy jejich chybně zapsaných příjmení z moci úřední a upozorňovat je na možnost učinit prohlášení podle § 58 odst. 5 ZOM?

Vyjádření Ministerstva vnitra:

K bodu 9. Zápisu 2017 uvádíme následující.

Užívá-li rozvedená manželka a nezl. dítě, narozené z tohoto manželství, příjmení, které bylo nesprávně zapsáno v matriční knize a na vydaném matričním dokladu, a z podnětu rozvedeného manžela byla provedena oprava matričního zápisu, resp. bylo aplikováno ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách, podle našeho názoru by o uvedeném měla být informována i rozvedená manželka. Z úřední povinnosti bude zajištěno provedení opravy zápisu uzavření manželství, nebo bude akceptováno její prohlášení ve smyslu ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách a vydán nový oddací list. V případě potřeby bude zajištěna oprava zápisu narození nezl. syna a vydán nový rodný list.

K bodu 16

- **Zápis jména bývalé občanky, která v cizině změnila jméno (Věra x Petra) str. 22)**

Připomínka krajského úřadu:

Dovolujeme si upozornit na skutečnost, že státní občanství Izraele se nejčastěji získává na základě práva návratu (viz Zápis 2016, str. 8). S tímto aktem není spojeno pozbytí státního občanství České republiky podle ust. § 17 zákona č. 40/1993 Sb. Nabytím cizího státního občanství po 1. 1. 2014 se již státní občanství České republiky nepozbývá. V případě občanů České republiky, kteří získali státní občanství Izraele, je nutné, aby matriční úřad zkoumal, zda fyzická osoba nabytím izraelského občanství pozbyla to české, neboť tato skutečnost má vliv na to, zda matriční úřad povolenou změnu pouze zapíše nebo bude nutné, aby o povolení změny jména nebo příjmení bylo požádáno také v České republice.

Považujeme za velmi důležité na tuto skutečnost matriční úřady výslovně upozornit, neboť s problematikou státního občanství nepracují.

Vyjádření Ministerstva vnitra

Na základě této připomínky pro úplnost znovu citujeme závěr k bodu 6 Zápisu z pracovní porady krajských úřadů, Magistrátu hlavního města Prahy, Úřadu městské části Praha 1 a odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra na úseku státního občanství konané ve dnech 9. a 10. února 2016 ve vzdělávacím zařízení IVS v Benešově (Zápis 2016).

Otázka: *Jak posuzovat nabytí státního občanství Izraele (zákon návratu)?*

Pokud fyzická osoba nabyla státní občanství Izraele před 1. 1. 1993, je nezbytné při posuzování, zda u dotčené fyzické osoby došlo k pozbytí československého státního občanství, postupovat podle právních předpisů platných v době, kdy posuzovaná osoba izraelské státní občanství nabyla⁴.

Z podkladů a informací, které má Ministerstvo vnitra k dispozici, můžeme uvést, že osoby, které přesídlí do Izraele s úmyslem se zde usadit a je jim přiznáno právo návratu na základě izraelského zákona o návratu (5710-1950), nabývají

⁴ § 64 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

izraelské státní občanství dnem přesídlení do Izraele, nebo dnem vydání izraelského přistěhovaleckého průkazu na základě izraelského zákona o občanství (5712-1952). Toto se nevztahuje na osoby, které před přesídlením do Izraele nebo předtím, než jim byl vydán izraelský přistěhovalecký průkaz, měly cizí státní občanství a které v den přesídlení do Izraele nebo v den vydání izraelského přistěhovaleckého průkazu, případně předtím nebo do tří měsíců po tomto dni, prohlásí, že nechtějí nabýt izraelské státní občanství (tzn. odmítnou izraelské státní občanství).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pokud tyto osoby výslovně neodmítnou nabytí izraelského státního občanství spojeného s právem návratu, má se za to, že činí úkony k uplatnění práva návratu přesídlením do Izraele nebo vydáním izraelského přistěhovaleckého průkazu, se kterým je pak následně automaticky spojeno i nabytí izraelského státního občanství.

Za účelem ověření skutečnosti, že nabytí izraelského státního občanství nebylo odmítnuto, je na místě, aby dotčená fyzická osoba o této skutečnosti učinila prohlášení.

Pokud jde o období od vzniku československého státu do 31. 12. 1992 a následně o období od 1. 1. 2014 dosud, nebylo právně zakotveno automatické pozbytí státního občanství nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle. Pokud jde o období od 1. 1. 1993 do 31. 12. 2013, je způsob nabytí izraelského státního občanství zkoumán v souvislosti s aplikací ustanovení § 17 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů, na jehož základě docházelo v letech 1993 až 2013 k pozbytí českého státního občanství ex lege nabytím cizího státního občanství. Při výkladu ustanovení § 17 citovaného zákona je pak vždy nutno zvolit takový, který nesměruje k újmě právní strany a rovněž vzít v úvahu, že k pozbytí státního občanství České republiky dojde pouze v těch případech, kdy směřuje projev vůle českého občana k cíli získat jiné státní občanství a tohoto cíle tato osoba skutečně dosáhla tím, že cizí státní občanství na základě své žádosti rovněž nabyla.⁵

Pokud český občan vyjádří vůli usadit se v Izraeli a zde je mu přiznáno právo návratu, se kterým je spojeno automatické nabytí izraelského státního občanství, není (resp. nebyl) naplněn smysl ustanovení § 17 citovaného zákona a k pozbytí státního občanství České republiky nedošlo. Projev vůle českého občana zde nesměřoval k získání cizího občanství, ale v případě izraelského občanství na základě práva návratu mohl jeho projev vůle směřovat pouze k odmítnutí izraelského státního občanství spojeného s právem návratu.

⁵ Podle § 17 citovaného zákona státní občan České republiky pozbýval státní občanství České republiky dnem, kdy na základě výslovného projevu vůle (žádost, prohlášení, souhlas nebo jiný úkon směřující k nabytí cizího státního občanství) dobrovolně nabyl cizí státní občanství, s výjimkou, kdy nabyl cizí státní občanství, které měl jeho manžel a stalo se tak za trvání manželství, nebo kdy nabyl cizí státní občanství narozením. K pozbytí českého občanství tak docházelo v těchto případech automaticky (ze zákona) a to v den, kdy občan České republiky nabyl uvedeným způsobem cizí státní občanství. České státní občanství pozbývaly tímto způsobem i děti, pokud cizí státní občanství nabyly na základě výslovného projevu vůle svého zákonného zástupce a nikoliv automaticky, například narozením na území cizího státu.

K bodu 19

➤ Změna tvaru/podoby rodného příjmení (str. 28)

Připomínka krajského úřadu:

„Podle našeho názoru lze citované (§ 58 odst. 5 zákona o matrikách) ustanovení využít i k prohlášení o rodném příjmení, které již fyzická osoba neužívá (je vdaná/ženatý, vdovec/vdova nebo ve správním řízení jí byla povolena změna příjmení) a které je v nesprávné podobě již po řadu let uvedeno na vydaných dokladech v důsledku pochybení úřadu nebo tlumočníka.“

Domníváme se, že výše citovaný závěr je v rozporu s ustanovením § 58 odst. 5 zákona o matrikách, které stanoví, že: „Pokud fyzická osoba v dobré víře po dobu nejméně 5 let užívá své příjmení v nesprávné podobě, může před kterýmkoli matričním úřadem prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech...“. Z definice citovaného ustanovení je zřejmé, že se musí jednat o příjmení, které fyzická osoba užívá nejméně 5 let. Ustanovení § 58 odst. 5 bylo do zákona o matrikách vloženo z důvodu, aby osoba, které byl minulosti vydán matriční doklad v důsledku pochybení při vydání matričního dokladu a která toto příjmení užívá více než 5 let, mohla toto příjmení užívat i nadále a nemusela po provedené opravě v matriční knize žádat o povolení změny příjmení ve správním řízení, jako tomu bylo do 31. 12. 2013. Ostatně takto hovoří i důvodová zpráva k tzv. velké novele zákona o matrikách, která rovněž odkazuje na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Daroczyová proti Maďarsku (jednalo se o aktivně užívané příjmení, které ženě úřady po smrti manžela opravily, byť toto nesprávné příjmení užívala více než 30 let). Podle důvodové zprávy „Pak nelze spravedlivě požadovat, aby byla nucena žádat o povolení změny příjmení, chce-li toto příjmení i nadále užívat. Vychází se zde z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva č. 44378/05 Daroczyová proti Maďarsku“.

Podle našeho názoru je nutné nejdříve zodpovědět otázku, zda je rodné příjmení možné považovat za aktivně užívané příjmení.

Pokud bychom odpověděli kladně, museli bychom s ohledem na ust. § 68 zákona o matrikách konstatovat, že vdaná žena, která přijala při sňatku příjmení manžela, má povinnost v úředním styku používat obě dvě příjmení, jak příjmení společné, tak příjmení rodné, které má uvedeno na rodném listu vydaném matričním úřadem (tento závěr je zjevně mylný, neboť žena užívá příjmení, které přijala při sňatku.)

Z ust. § 77 občanského zákoníku není možné dovozovat, že rodné příjmení je příjmením aktivně užívaným. Citované ustanovení stanovuje definici jména pro účely soukromoprávní, zejména s ohledem na právo člověka na jméno a ochranu jména před zneužitím. Tato skutečnost vyplývá jak ze systematiky řazení tohoto ustanovení v občanském zákoníku, tak z důvodové zprávy k ustanovením § 77 – 79 občanského zákoníku (srov. také Lavický P. a kol. Občanský zákoník I, Obecná část (§ 1 – 654), nakladatelství C. H. Beck, 2014, str. 366 a násl.)

S ohledem na výše popsané tak nelze rodné příjmení považovat za aktivně užívané příjmení a nelze k němu učinit prohlášení podle ust. § 26 odst. 3, § 58 odst. 5, § 69 a odst. 1 a § 70a zákona o matrikách, pokud jeho žadatel již nese jiné

příjmení. K aplikaci závěru uvedeného v Zápisu 2017 by byla podle našeho názoru nutná změna zákona o matrikách.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

Z bodu 19 Zápisu 2017 vyplývá, že daná problematika se týká „změny tvaru/podoby rodného příjmení“.

Smyslem, mimo jiné, bylo říci, co je rodným příjmením ve smyslu ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách.

V zápise jsou uváděny příklady, kdy došlo ke změně tvaru příjmení ze stanovených důvodů a kdy i „**nový tvar příjmení**“ je **příjmením rodným**.

Ze zápisu je zřejmé, že je postupováno podle uvedených ustanovení zákona o matrikách, tedy i ustanovení § 58 odst. 5, a *nedochází* zde ke změně příjmení.

Při projednávání této věci bylo konstatováno, že jde o to vymezit, co lze ještě vedle ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách považovat za rodné příjmení. Současně bylo konstatováno, že postup podle ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách je, ve vztahu k uvedeným dalším případům, hraniční. Závěrem účastníci porady vyslovili souhlas s tím, že výkladem lze dojít k závěru, že v případě aplikace ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách je rodné příjmení příjmením aktivně užívaným a že bod 19 Zápisu 2017 zůstává beze změny.

Nelze tak souhlasit s námitkou krajského úřadu, že vdaná žena, která přijala při sňatku příjmení manžela, má povinnost v úředním styku používat obě dvě příjmení, jak příjmení společné, tak příjmení rodné, které má uvedeno na rodném listu vydaném matričním úřadem. Jestliže se manželé dohodli, že budou po uzavření manželství užívat jako společné příjmení příjmení muže, je tato žena povinna užívat jen toto společné příjmení.

K bodu 21

- **Změna příjmení nezletilého dítěte na příjmení pěstounů za trvání manželství rodičů** (str. 31)

Připomínka krajského úřadu:

„Lze povolit změnu příjmení nezletilého dítěte na příjmení pěstounů za trvání manželství rodičů? Za jakých podmínek?“

Ve věci změny příjmení dítěte svěřeného do pěstounské péče odkazujeme na bod II. Informace č. 13/2017. Zde je řešeno mj. postavení pěstouna ve vztahu k dítěti a způsob omezení výkonu určitých činností pěstounem (každé rozhodnutí v nikoli běžné záležitosti dítěte musí být schváleno soudem).

V tomto konkrétním případě má dítě příjmení určené při uzavření manželství svých rodičů pro společné děti manželů. Za trvání manželství mohou manželé požádat o změnu příjmení za podmínek stanovených v ustanovení § 73 zákona o matrikách. Pokud rodiče dítěte, které bylo svěřeno do pěstounské péče, nebyli zbaveni rodičovských práv, nelze žádosti pěstounů ve věci změny příjmení pro toto

nezl. dítěte vyhovět. Příjmení by bylo možné změnit v případě, že by se změna týkala i příjmení rodičů nezl. dítěte. Žádosti pěstounů nelze vyhovět, ani pokud by bylo předloženo rozhodnutí soudu, kterým soud nahrazuje souhlas rodičů s podáním žádosti (nahrazuje se pouze souhlas rodičů s podáním žádosti).“

Podle našeho názoru nelze povolení změny příjmení nezletilého dítěte posuzovat v souvislosti s ustanovením § 73 zákona o matrikách, které upravuje vazby v případě změny příjmení manželů.

Změnu příjmení nezletilého dítěte je nutné posuzovat podle ustanovení § 72 odst. 4 zákona o matrikách, kdy v případě změny příjmení nezletilého dítěte na příjmení pěstounů je potřeba zkoumat, zda změna příjmení nebude v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého dítěte.

V odpovědi k otázce č. 22, která se týká povolená změny příjmení nezletilého dítěte na příjmení, které nenese žádný z rodičů, je uvedeno, že povolení změny příjmení je v pravomoci matričního úřadu („Záleží tedy na posouzení příslušného matričního úřadu, zda žádosti o povolení změny příjmení vyhoví či nikoliv.“), přičemž podle našeho názoru jde o zcela totožný případ jako případ povolení změny příjmení nezletilého dítěte na příjmení pěstounů. Také v tomto případě by bylo nutné k otázce č. 22 zaujmout závěr shodný se závěrem k bodu 21, totiž že příjmení by bylo možné změnit v případě, že by se změna týkala i příjmení rodičů nezletilého dítěte.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

V odpovědi v bodu 21 Zápisu 2017 opět řešíme *konkrétní* případ, zda lze povolit změnu příjmení nezletilého dítěte na příjmení pěstounů za trvání manželství jeho rodičů a za jakých podmínek.

Jak je uvedeno v bodu 21, v tomto konkrétním případě má dítě příjmení určené při uzavření manželství svých rodičů pro společné děti manželů⁶. Za trvání manželství mohou manželé požádat o změnu příjmení za podmínek stanovených v ustanovení § 73 zákona o matrikách. Pokud rodiče dítěte, které bylo svěřeno do pěstounské péče, nebyli zbaveni rodičovských práv, nelze žádosti pěstounů ve věci změny příjmení pro toto nezl. dítěte vyhovět. Příjmení by bylo možné změnit v případě, že by se změna týkala i příjmení rodičů nezl. dítěte.

Dle našeho názoru je ustanovení § 73 jednoznačně ustanovením speciálním k § 72 odst. 4 zákona o matrikách a má tedy aplikační přednost.

Vyjádření Ministerstva vnitra k bodu 21 Zápisu 2017 zůstává beze změny.

K bodu 26

- **Zapisování změn údajů o rodičích do knihy narození dítěte** (str. 36)

Připomínka krajského úřadu:

Z reakce, resp. dotazů některých krajských úřadu na tuto problematiku je zřejmé, že i přes závěry vyplývající z porady Ministerstva vnitra a krajských úřadů konané ve dnech 1. a 2. 10. 2015, podle této dohody nepostupují.

⁶ § 860 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Odpověď Ministerstva vnitra je rovněž v rozporu se závěry porady (viz Zápis 2015, oddíl V. Matrika, bod 36, str. 70).

Se závěrem Ministerstva vnitra nesouhlasíme a odkazujeme na připomínky k bodu 6. Časté změny názorů na postup v konkrétní věci, kde se nezměnila právní úprava nebo výklad, považujeme za nesystémové, vedoucí k nejednotnému postupu matričních úřadů.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

Zde odkazujeme na naše vyjádření k bodu 6 tohoto zápisu.

V návaznosti na diskuzi s účastníky porady byl přijat závěr, že uzavření manželství rodičů dítěte po narození tohoto společného dítěte není třeba z úřední povinnosti oznamovat matričnímu úřadu, který vede knihu narození tohoto dítěte, pokud se uzavřením manželství rodičů dítěte nemění tomuto dítěti příjmení. Skutečnost, že rodiče dítěte uzavřeli manželství, není skutečností, která by sama o sobě měla vliv na zápis narození dítěte.

Samozřejmě, došlo-li uzavřením manželství rodičů dítěte ke změně příjmení tohoto dítěte, je nezbytné, aby matriční úřad, který vede knihu manželství, splnil oznamovací povinnost vůči matričnímu úřadu, který vede knihu narození dítěte, a to k provedení dodatečného záznamu do knihy narození a vydání nového rodného listu.

Matrikář provede dodatečný záznam do knihy narození, např. v tomto znění: „Rodiče zde zapsaného dítěte uzavřeli manželství dne ... před Dohodli se, že budou užívat příjmení Dohoda o příjmení se vztahuje i na zde zapsané dítě.“

Následně matrikář vydá rodný list dítěte, na němž v záhlaví bude uvedeno jeho „nové“ příjmení dle dohody rodičů na oddacím listu; v poznámce rodného listu bude uvedeno, že rodné příjmení dítěte je ..., tj. původní rodné příjmení dítěte uvedené v matriční knize narození.

V této věci je tedy třeba drobně formulačně upravit závěr přijatý v bodě 26 písm. a) Zápisu 2017. Bod 26 písm. a) Zápisu 2017 nově zní:

a) Uzavřeli-li rodiče manželství po narození svého dítěte, **a došlo-li v této souvislosti ke změně příjmení dítěte**, je třeba z úřední povinnosti provést dodatečný záznam do knihy narození dítěte. Rodné příjmení dítěte se nemění.

K bodu 28

- **Oprava zápisu v matriční knize podle předložené veřejné listiny (Fiamin x Fiamín), str. 40**

Připomínka krajského úřadu (1):

Na základě dotazu KÚ KHK Ministerstvo vnitra uvádí, že je třeba z úřední povinnosti provést opravu matričního zápisu jména fyzické osoby (Fiamín), a to na základě předloženého rodného listu již zemřelého dědečka (Fiamin), a že tato oprava bude muset být provedena také např. u zápisu nezletilých dětí. Dále Ministerstvo vnitra uvádí, že v případě, že si to fyzická osoba přeje, může i nadále užívat své

příjmení v nesprávné podobě (Fiamín), učiní-li prohlášení podle ustanovení § 58 odst 5 zákona o matrikách (ZOM).

Ptáme se tedy, na základě jakého ustanovení ZOM je matriční úřad povinen z úřední povinnosti provést opravu nesprávného údaje, když v ust. § 58 odst. 1 je uvedeno: „Jsou-li v matriční knize zapsány chybně údaje o jménu, popřípadě jménech, příjmení, popřípadě rodném příjmení, datu narození, uzavření manželství, vzniku partnerství, úmrtí, nebo o rodném čísle, provede se oprava zápisu podle druhopisu matriční knihy, nebo sbírky listin, popřípadě podle zápisu, který je uveden v knize narození.“?

Z uvedeného vyplývá, že opravu zápisu nelze provést na základě předloženého matričního dokladu, neboť ten není v taxativním výčtu podkladů pro opravu chybného údaje o jménu, popř. jménech, příjmení, popř. rodném příjmení, datu narození, uzavření manželství, vzniku partnerství, úmrtí nebo o rodném čísle, uveden. Postupuje matriční úřad podle obecného ustanovení § 5 odst. 2 ZOM, který stanoví, že „Změny a opravy zápisů v matriční knize se provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak tento zákon“? Tj. provést opravu z úřední povinnosti dle předloženého matričního dokladu.

Připomínka krajského úřadu (2):

Oprava příjmení vnuka podle rodného listu dědečka z úřední povinnosti není podle našeho názoru možná, a to s ohledem na skutečnost, že dítěti se při narození zapisuje příjmení určené dohodou rodičů při uzavření manželství. Bylo tomu tak i za účinnosti předchozích právních předpisů na úseku matrik. Chybné příjmení tedy nesou také rodiče žadatele.

Aby mohla být provedena oprava příjmení v rodné matrice žadatele, bylo by nutné z úřední povinnosti provést opravu příjmení také v oddací matrice jeho rodičů a rodné matrice rodiče, jehož příjmení nese, což není s ohledem na ust § 58 odst. 4 zákona o matrikách možné, neboť: „Matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje uvedeného v odstavci 1 v zápise provedeném v matriční knize u fyzické osoby, které se zápis týká, a u jejích nezletilých dětí. U zletilých dětí této fyzické osoby matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje pouze na jejich žádost.“

K opravě je možné přistoupit tehdy, požádá-li o opravu příjmení podle rodného listu také rodič žadatele. Pokud o opravu nepožádá, např. z důvodu, že toto „chybné“ příjmení celý život užívá, je možné požádat o změnu příjmení ve správním řízení, kdy matriční vybere poplatek ve výši 100,- Kč (pol. 11 Sazebníku – zkomolené příjmení).

Vyjádření Ministerstva vnitra:

V této souvislosti je třeba konstatovat, že námitka krajského úřadu je opodstatněná a odpověď uvedenou v bodě 28 Zápisu 2017 je třeba **zrušit a nahradit** následujícím textem:

Podle ustanovení § 5 odst. 2 zákona o matrikách se změny a opravy zápisů v matriční knize provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak zákon o matrikách.

V uvedeném případě je třeba rozlišit dvě situace, které v této souvislosti mohou nastat:

Závěr přijatý na pracovní poradě:

1. Vnuk (Fiamín) žádá o provedení opravy zápisu svého narození dle rodného listu dědečka (Fiamín), **rodiče vnuka s opravou ve svých matričních dokladech souhlasí a k žádosti o opravu se připojují.**

Matriční úřad, který vede knihu narození, v níž je zápis narození vnuka proveden, provede šetření v knize manželství rodičů dítěte, popř. v knihách narození matky a otce dítěte za účelem ověření správné podoby příjmení.

Bude-li provedeným šetřením zjištěno, že správná podoba příjmení je Fiamín, z úřední povinnosti bude zajištěna oprava⁷ příslušných matričních zápisů a vydání matričních dokladů vnuka a jeho rodičů, (a to v pořadí nejprve v zápise narození, popř. manželství rodičů a následně v zápise narození u vnuka).

2. Vnuk (Fiamín) žádá sám o provedení opravy zápisu svého narození dle rodného listu dědečka (Fiamín), **rodiče vnuka s opravou ve svých matričních dokladech nesouhlasí/neposkytují součinnost/zemřeli**, apod.

Matriční úřad nebude z úřední povinnosti zajišťovat opravu matričních zápisů u celé rodiny, neboť pro uvedené chybí právní opora.

Vnuk nese příjmení rodičů-manželů, na kterém se dohodli při uzavření manželství, a které je uvedeno v jejich oddacím listu (Fiamín).

V uvedeném případě má žadatel možnost požádat o změnu svého příjmení ve správním řízení (za změnu příjmení zkomoleného se vybere správní poplatek ve výši 100,- Kč). U prarodičů, popř. dalších předků, nebudou zajišťovány případné opravy z úřední povinnosti.

3. Bude-li úředním šetřením zjištěno, že příjmení vnuka, resp. jeho rodičů je v matriční knize uvedeno v nesprávné podobě a **přejí-li si tito i nadále užívat své příjmení v nesprávné podobě** (Fiamín), které mají uvedeno na vydaném dokladu, je též možno postupovat podle ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách, jsou-li splněny podmínky v něm stanovené.

Obecně, nelze vyloučit ani postup podle ustanovení § 26 odst. 3, popř. § 70a zákona o matrikách, jsou-li splněny podmínky v něm stanovené a požádá-li o něj žadatel.

K bodu 34

- **Užívání příjmení po rozvodu manželství v mužském tvaru (str. 46)**

Připomínka krajského úřadu:

Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu (§ 68 zákona o matrikách).

⁷ § 50 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

V řešeném případě se žena vrací ke svému dřívějšímu příjmení, které je současně příjmením rodným a žádá o uvedení tohoto příjmení v mužském tvaru. Podle názoru Ministerstva by se tato změna měla projevit jak v oddací matrice, tak v rodné matrice. S tímto závěrem nesouhlasíme.

Právní účinky změny příjmení (užívání příjmení v mužském tvaru) nastávají dnem provedení dodatečného záznamu do matriční knihy (viz také odpověď Ministerstva vnitřní k bodu č. 38), v oddacím listu je tato skutečnost zaznamenána v poznámce větou „Zde zapsaná žena užívá od 21. 4. 2017 příjmení v mužském tvaru Novák“. Jestliže právní účinky této změny nastávají dnem provedení dodatečného záznamu do knihy manželství, pak je zcela v rozporu s právními účinky projevení této změny do rodné matriky a vydání rodného listu s příjmením „Novák“.

Pro zodpovězení otázky, kam se projeví případná změna příjmení, lze použít jednoduché pravidlo, totiž že změna příjmení se projeví v matrice podle aktuálního osobního stavu konkrétní osoby. Tímto matričním dokladem fyzická osoba prokazuje aktuální tvar příjmení a svůj osobní stav.

Pokud bude toto pravidlo zachováno a nebude často měněno, bude postup matričních úřadů jednotný.

Vyjádření Ministerstva vnitřní:

Na místě je v této věci třeba rozlišit dva případy:

1. Rozvedená manželka se vrací k dřívějšímu příjmení, které je jejím rodným příjmením a toto příjmení si zároveň přeje užívat v mužském tvaru

Rozvedená manželka (Malá) se ve lhůtě 6 měsíců vrací ke svému dřívějšímu příjmení (Nováková), které je jejím příjmením rodným. Pokud bychom připustili, že se účinky jejího oznámení o navrácení se k dřívějšímu příjmení, včetně žádosti o užívání příjmení v mužském tvaru, promítnou pouze v knize manželství, potom by na oddacím listu bylo uvedeno její dřívější (rodné) příjmení v mužském tvaru Novák, na rodném listu by bylo její příjmení uvedeno v souladu s pravidly české mluvnice – Nováková, tj. Novák, roz. Nováková. Ve dvou matričních dokladech by tak jedno rodné příjmení ženy bylo uvedeno ve dvou tvarech. Lze se důvodně domnívat, že žadatelka by byla zmatená a s uvedením svého rodného příjmení na rodném listu v souladu s pravidly české mluvnice (Nováková) by nesouhlasila.

Jsme si vědomi obsahu ustanovení § 73a zákona o matrikách, podle něhož u fyzických osob, které změnily osobní stav a kterým byla povolena změna rodného příjmení, se povolená změna příjmení zapisuje v knize manželství nebo v knize partnerství, popřípadě v knize úmrtí v zápise úmrtí zemřelého manžela, popřípadě partnera.

V konkrétním případě se však nejedná o změnu rodného příjmení ve správním řízení, ale rozvedená manželka se ve lhůtě 6 měsíců vrací ke svému dřívějšímu příjmení, které je zároveň jejím příjmením rodným. A stejně tak není užívání příjmení ženy v mužském tvaru změnou příjmení.

Na poradě byl diskutován postup matričních úřadů v této věci a bylo dohodnuto následující:

Matriční úřad, který vede knihu manželství, v níž je manželství zapsáno,

- a) provede dodatečný záznam do knihy manželství o rozvodu manželství (nebyli již provedeni), o oznámení rozvedené manželky, že se vrací ke svému dřívějšímu příjmení a o její žádosti o užívání příjmení v mužském tvaru; vydá nový oddací list, na němž bude v oddíle poznámka uveden údaj o rozvodu tohoto manželství a dále, že „Zde zapsaná žena užívá od 21. 4. 2017 (datum učinění oznámení příslušnému matričnímu úřadu, že se vrací k dřívějšímu příjmení) příjmení „Novák“.“ a
- b) postoupí matričnímu úřadu, který vede knihu narození, v níž je narození rozvedené manželky zapsáno, jedno vyhotovení potvrzení o navrácení se k dřívějšímu příjmení spolu s žádostí rozvedené manželky o užívání tohoto dřívějšího (rodného) příjmení v mužském tvaru. Matriční úřad provede dodatečný záznam o užívání příjmení v mužském tvaru (§ 69a zákona o matrikách) a vydá rodný list, na němž již bude příjmení rozvedené manželky uvedeno v podobě „Novák“ (rodné příjmení této ženy je „Novák“). Vyhotovený rodný list zašle rozvedené manželce.

Závěr:

Dnem učinění oznámení o užívání dřívějšího příjmení a vydáním potvrzení matričním úřadem, před kterým bylo oznámení učiněno, je rozvedená manželka povinna užívat své příjmení dřívější, tj. Nováková.

Dnem provedení dodatečného záznamu o užívání příjmení dřívějšího (v tomto případě rodného příjmení) v mužském tvaru do knihy manželství a vydání oddacího listu je rozvedená manželka povinna užívat své dřívější (rodné) příjmení v mužském tvaru, tj. Novák.

2. Rozvedená manželka se vrací k dřívějšímu příjmení, které **není** jejím příjmením rodným a toto příjmení si zároveň přeje užívat v mužském tvaru

Jiná situace by samozřejmě nastala v případě, kdy by žena postupně užívala příjmení Novotná (rodné) – Malá – Holá – Slabá. Jako paní Slabá, která přijala příjmení svého manžela, může do šesti měsíců po rozvodu manželství oznámit matričnímu úřadu, že přijímá zpět své dřívější příjmení (Holá). Dodatečný záznam o navrácení se k dřívějšímu příjmení, včetně žádosti o užívání příjmení v mužském tvaru, se promítne pouze v knize manželství, v níž je zapsáno uzavření jejího posledního manželství, tj. žena bude užívat příjmení Holý, roz. Novotná. Matriční úřad, který vede knihu manželství, poté splní oznamovací povinnost do AISEO. Matričnímu úřadu, který vede knihu narození žadatelky, nebude uvedené oznamováno, tj. v knize narození se uvedené nepromítne.

Uvedený postup bude aplikován obdobně v případě, že žadatelka oznámení o navrácení se k dřívějšímu příjmení neučiní ve lhůtě do 6-ti měsíců po rozvodu, ale až později požádá o změnu příjmení ve správním řízení a o jeho užívání v mužském tvaru.

Vyjádření Ministerstva vnitřní k bodu 34 Zápisu 2017 zůstává beze změny.

K bodu 41

➤ Uvádění místa narození Praha názvem územního obvodu 1-10 (str. 59)

Připomínka krajského úřadu:

Podle ust. § 10 odst. 1 vyhlášky k zákonu o matrikách, které bylo novelizováno k 1. 1. 2017, se místo narození, nejde-li o zápis matriční události, v zápise v případě narození na území hl. města Prahy uvádí názvem obvodu. Do data nabytí účinnosti novely prováděcí vyhlášky se místo narození uvádělo pouze názvem obce.

Nesouhlasíme se závěrem Ministerstva vnitra, aby matrika v případě vydávání druhopisu matričního dokladu z matriční knihy vedené před nabytím účinnosti novely došetřovala obvod hl. města Prahy, ve kterém došlo k narození (např. otec žadatele se narodil v Praze), neboť se nejedná o postup podle § 24 odst. 3 vyhlášky k zákonu o matrikách – název města „Praha“ je stejný v době vydání matričního dokladu.

Podle ust. § 5 odst. 2 zákona o matrikách se změny a opravy zápisů v matriční knize provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak tento zákon. Provedení dodatečného záznamu o místě narození podle záznamu v agendovém informačním systému evidence obyvatel by tak bylo v rozporu se zákonem o matrikách. Za neobjektivní považujeme rovněž prohlášení žadatele o místě narození jeho rodičů, neboť z praxe je nám známo, že údaj o místě narození neví s určitostí.

Při vydávání matričních dokladů ze zápisů v matričních knihách se údaje uvádějí v souladu s předpisy platnými v době vzniku matriční události (srov. ust. § 92 zákona o matrikách). Pokud by novela zákona o matrikách provedená zákonem č. 413/2016 Sb. předpokládala změnu (doplnění o název obvodu) ve stávajících matričních knihách, bylo by to v ní výslovně upraveno. Novela se vztahuje na provádění matričních zápisů od data její účinnosti, tzn. místo narození a místo matriční události se v případě Prahy uvede také názvem jejího obvodu, avšak až od 1. 1. 2017.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

V připomínkách krajský úřad odkazuje na ustanovení § 5 odst. 2 zákona o matrikách, podle něhož se změny a opravy zápisů v matriční knize provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak zákon o matrikách a ustanovení § 92 zákona o matrikách, podle něhož se při vydávání matričních dokladů ze zápisů v matričních knihách údaje uvádějí v souladu s předpisy platnými v době vzniku matriční události. Obdobně se postupuje při dodatečných zápisech matričních událostí, dodatečných záznamech nebo jejich změnách.

Je třeba upřesnit, že ne vše, co se zapisuje do matričních knih, se děje na základě veřejných listin, případně listin, např.

- a) při změně osvojení zrušitelného na nezrušitelné žádná veřejná listina neexistuje;
- b) při změně pohlaví osoby žijící v manželství nebo registrovaném partnerství, manželství nebo registrované partnerství ze zákona zaniká; matriční úřad provede dodatečný záznam do příslušného svazku matriční knihy; zde také žádná veřejná listina neexistuje;

- c) v souvislosti s užíváním příjmení ženy v mužském tvaru, kdy se dodatečný záznam (pokud je vyhověno v plném rozsahu) provede na základě žádosti ženy, opět bez veřejné či jiné listiny.

Při zápisu názvů obcí a okresů nebo států v matričních knihách a v matričním dokladu matrikář postupuje podle ustanovení § 24 odst. 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož se názvy obcí a okresů nebo států se v matričním dokladu uvádějí názvem existujícím v době vydání matričního dokladu, který se uvede i do matriční knihy, není-li údaj o změně názvu obce uveden na úvodním listu matriční knihy vedené pro tuto obec. Na žádost lze původní název uvést do poznámky matričního dokladu.

Místo matriční události se v zápise uvede v hlavním městě Praze *názvem obvodu*, katastrálního území, číslem popisným nebo evidenčním. Místo narození, nejde-li o zápis místa matriční události, se uvede v zápise názvem obce nebo vojenského újezdu a okresu, v hlavním městě Praze *názvem obvodu*, jde-li o narození v České republice (§ 9 odst. 1 písm. b) a § 10 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Byť uznáváme, že postup matričních úřadů v případě došetřování může být v konkrétních případech pracný, nicméně právním předpisem (§ 10 odst. 1 písm. a) matriční vyhlášky) je zde stanovena povinnost uvádět v zápise místo narození, nejde-li o zápis místa matriční události v hlavním městě Praze názvem obvodu.

Bod 41 Zápisu 2017 tak zůstává beze změny.

K bodu 48

- **Rozpor v příjmení u matek snoubenců** (str. 72)

Připomínka krajského úřadu:

Domníváme se, že dotaz KÚ KHK nebyl ze strany Ministerstva vnitra správně vyložen, neboť není pravděpodobné, že by v AISEO nastal rozpor s aktuálně užívaným příjmením matky snoubence, jak je v odpovědi uvedeno. Jde dle našeho názoru o situaci, kdy snoubenec disponuje původním RL, který byl vydán v době jeho narození (dítě Nováková, otec Novák, matka Nováková roz. Malá), a matka tohoto snoubence v průběhu života změnila své příjmení (např. uzavřením manželství - nyní Dvořáková... příp. změnou příjmení ve SŘ apod.), tudíž je v AISEO vedena pod jiným (aktuálním) příjmením, než které je uvedeno na původním RL snoubence. Otázka KÚ KHK tedy směřuje k tomu, zda je snoubence povinen v rámci tzv. předodдавkové řízení předložit nový RL, kde již bude uvedeno aktuální příjmení matky.

Krajský úřad se domnívá, že rozhodně ne, neboť matriční úřad musí učinit poznámku do sbírky listin manželství podle AISEO.

Vyjádrění Ministerstva vnitra:

V této souvislosti je třeba konstatovat, že odpověď uvedená v bodě 48 Zázpisu 2017 není zcela přesná, proto se celá odpověď u tohoto bodu **ruší a nahrazuje** následujícím textem:

Doklad, který je jinak třeba podle zákona o matrikách předložit matričnímu úřadu, se nepředkládá, pokud si skutečnost v něm uvedenou matriční úřad může ověřit z jím vedené matriční knihy, ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů nebo z informačního systému evidence cestovních dokladů.^{83a}

V matriční praxi mohou nastat situace, kdy snoubenec k uzavření manželství předložil svůj původní rodný list, který byl vydán v době jeho narození (dítě Novák, otec Novák a matka Nováková). Matka snoubence však po rozvodu manželství změnila své příjmení (např. uzavřením dalšího manželství) a v AISEO je proto vedena pod jiným (aktuálním) příjmením (Dvořáková), než které je uvedeno na původním rodném listu snoubence.

Matrikář se před uzavřením manželství (při vyplňování dotazníku snoubenci a přijetí zákonem stanovených dokladů) vždy dotáže snoubenců, zda údaje o jménech a příjmeních rodičů uvedené v jejich rodných listech jsou v aktuálně užívané podobě a dále si tyto údaje ověří v AISEO.

1. V případě, že se údaje o rodičích v rodných listech snoubenců shodují s údaji v AISEO, uvede matrikář do knihy manželství jména a příjmení rodičů, která jsou uvedena na matričním dokladu (rodném listu snoubence) a která jsou rodiče povinni v úředním styku užívat⁸⁴.

2. V případě, že snoubenec prohlásí, že údaje o jednom z rodičů (příp. obou rodičích) v jeho rodném listu nejsou aktuální, ověří matriční úřad údaje o rodičích rovněž v AISEO a porovná tyto údaje s prohlášením žadatele. Pokud se údaj uvedený v AISEO shoduje s údajem uvedeným v prohlášení žadatele, provede matriční úřad zápis do knihy manželství^{83a}. Do sbírky listin bude založeno prohlášení žadatele doplněné o výtisk z AISEO.

Pokud již před uzavřením manželství předloží snoubenec matričnímu úřadu veřejnou listinu, prokazující užívání aktuálního příjmení jeho matky, matrikář zapíše podobu příjmení matky do knihy manželství na základě této veřejné listiny po ověření tohoto údaje v AISEO.

V případě, že ze strany matričního úřadu vyvstanou pochybnosti o správné podobě příjmení rodiče snoubence (např. snoubenec prohlašuje, že jeho matka se jmenuje Dvořáková, v AISEO je však uvedeno příjmení Dvořáčková), vyžádá si doslovný výpis z matriční knihy manželství matky snoubence, na základě kterého provede zápis do knihy manželství snoubence a případně též zpochybní údaj v AISEO, je-li zde shledán nesoulad. Editor oprávněný ke změně údajů postupuje podle ustanovení § 4 odst. 3 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech,

ve znění pozdějších předpisů, tedy provede změnu referenčního údaje bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o vzniku nebo změně skutečnosti, kterou referenční údaj popisuje, dozví.

^{83a} § 81a zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ § 61 odst. 1 a § 68 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K bodu 54

- **Uvádění dohody o příjmení na oddacím listu do r. 1949, 1977 a po roce 2001 (str. 87)**

Připomínka krajského úřadu:

Manželství uzavřená od 12. 1. 1950 – 30. 6. 1977

„Jde-li o příjmení zakončené na samohlásku (Filipi, Szabó, Krejčí, Janů, apod.), doporučujeme ověřit podobu příjmení ženy/děti ženského pohlaví v AISEO. Následně budou manželé vyzváni, aby se vyjádřili k podobě příjmení pro ženu/děti ženského pohlaví, matrikář o tom provede dodatečný záznam do knihy manželství a vydá oddací list. Je-li učiněná dohoda o příjmení pro ženu/děti ženského pohlaví odlišná od údajů v AISEO (Filipi x Filipiová), matrikář splní oznamovací povinnost do AISEO.“

Při uvádění dohody o příjmení na oddacím listu z matriční knihy vedené od 1. 1. 1950 - 30. 6. 1977 se příjmení ženy uvádí v souladu s pravidly české mluvnice. U příjmení cizojazyčných zakončených na samohlásku (Filipi, Hanske, Szabó) se v dohodě oddacího listu uvádí příjmení vytvořené podle rodové tradice, tzn. takové příjmení, které užívala matka toho snoubence, na jehož příjmení se snoubenci dohodli. Tvar příjmení ženy, který aktuálně užívá lze ověřit z občanského průkazu nebo cestovního dokladu, popř. z AISEO. Považujeme za zatěžující jak pro matrikáře, tak pro žadatele/žadatelku, aby se v případě žádosti o vydání druhopisu oddacího listu musela dostavit na matriku společně s manželem i jeho manželka (o druhopis oddacího listu žádá ve většině případů osobně nebo písemně jeden z manželů).

Text navrženého řešení není v praxi proveditelný, co se týká dohody o příjmení pro děti. U manželství uzavíraných do roku 1977, kdy děti narozené z těchto manželství jsou již zletilé, rodiče za dítě ženského pohlaví nemohou činit jakákoliv prohlášení o příjmení.

V případě, že žadatelka bude chtít užívat příjmení v jiném tvaru a v souladu s pravidly české mluvnice (např. Filipi), se dostaví na matriční úřad a požádá o uvedení tohoto tvaru v matriční knize. Souhlas manžela není nutný, neboť jde pouze o jiný tvar stejného příjmení (obdobně viz vyjádření Ministerstva vnitra k bodu 13 Zápisu).

Vyjádření Ministerstva vnitra:

Připomínka krajského úřadu, vztahující se k manželstvím uzavřeným od 12. 1. 1950 – 30. 6. 1977, směřuje k dohodám o příjmení zakončených

na samohlásku (Filipi, Szabó, atd.) v době, kdy se do oddacího listu zapisoval pouze mužský tvar příjmení.

V období od 1. 1. 1950 do 30. 6. 1977 byla dohoda snoubenců o příjmení při uzavření manželství právními předpisy stanovena. V knize manželství však byla zapsána pouze mužská podoba příjmení. Při vydání *druhopisu* oddacího listu tak v těchto případech vyvstává otázka, v jaké podobě uvést v dohodě příjmení ženy a dítěte ženského pohlaví v oddílu Dohoda o příjmení v oddacím listu.

V uvedeném případě tak matrikář bude postupovat následujícím způsobem.

Jde-li o příjmení zakončené na samohlásku (Filipi, Szabó, Krejčí, Janů, apod.), doporučujeme ověřit podobu příjmení ženy/děti ženského pohlaví následujícím způsobem:

- a) žádá-li o vydání druhopisu oddacího listu tato žena (Filipiová), matrikář ověří podobu jejího příjmení po uzavření manželství v jejím občanském průkazu nebo cestovním dokladu,
- b) nežádá-li o vydání druhopisu tato žena, ale jiná oprávněná osoba, ověří matrikář podobu jejího příjmení v AISEO. V případě přetrvávajících pochybností je na místě žadatelku předvolat k podání vysvětlení (srov. § 137 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „správní řád“).

Matrikář poté zajistí provedení dodatečného záznamu do knihy manželství a vydá oddací list, na němž již bude uvedeno v oddíle „Dohoda o příjmení“ příjmení muže (Filipi), ženy (Filipiová) a dětí (Filipi – Filipiová).

1. V případě, že si žena (Filipiová – podoba jejího příjmení byla ověřena v AISEO) bude přát užívat své příjmení v jiném tvaru, který pravidla české mluvnice rovněž umožňují (Filipi), učiní o tom před matričním úřadem prohlášení. Souhlas manžela se nevyžaduje, neboť se jedná pouze o jiný tvar téhož příjmení, který pravidla české mluvnice rovněž umožňují. Matrikář zajistí provedení dodatečného záznamu do knihy manželství a vydá oddací list, na němž bude uvedeno v oddíle „Dohoda o příjmení“ příjmení muže (Filipi), ženy (Filipiová) a dětí (Filipi – Filipiová). V oddíle „Poznámka“ potom bude uvedeno, že zde zapsaná žena užívá od ... (datum provedení dodatečného záznamu do knihy manželství) příjmení „Filipi“. Následně matriční úřad splní oznamovací povinnost do AISEO.

2. Požádá-li o vydání druhopisu oddacího listu oprávněná osoba a muž-žena, jichž se uzavření manželství týká, již zemřeli a žena tak nemůže učinit prohlášení o užívání svého příjmení po uzavření manželství a

- *oba manželé jsou vedeni v ASEO*; matrikář prověří v AISEO místo úmrtí ženy a došetří v knize úmrtí, v jaké podobě žena své příjmení užívala; matrikář zajistí provedení dodatečného záznamu do knihy manželství a vydá oddací list, na němž bude uvedeno v oddíle „Dohoda o příjmení“ příjmení muže, ženy a dětí;
- *oba manželé nejsou vedeni v AISEO* a oprávněný žadatel (vnuk, pravnuček) nezná místo úmrtí ženy; v tomto případě doporučujeme o tom provést dodatečný záznam do knihy manželství, např. v tomto znění: „Šetřením se nepodařilo ověřit, v jaké podobě žena užívala své příjmení po uzavření manželství“, oddíl „Dohoda o příjmení“ na vydaném oddacím listu bude

proškrtnut a obsah dodatečného záznamu bude uveden v oddíle „Poznámka“ na oddacím listu.

K bodu 63

- **Uvádění příjmení po uzavření manželství v dotazníku k uzavření manželství, protokolu o uzavření manželství a v knize manželství (str. 99)**

Připomínka krajského úřadu k příkladu a):

Snoubenci při uzavření manželství prohlásí v souladu s ust. § 660 písm. c) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb., že, “příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení”. V souladu s ustáleným výkladem Ústavu pro jazyk český je příjmení ženy v souladu s pravidly české mluvnice i v případě, že alespoň jedno z příjmení bude v přechýlené podobě, tj. v uvedeném případě Balšán Vajcová, jak je také uvedeno v příslušném oddíle knihy manželství a dotazníku vyplněném snoubenci před uzavřením manželství. Krajský úřad proto považuje za nadbytečné do oddílu matriční knihy záznamy a opravy před podpisem uvádět, že zde zapsaná žena prohlásila, že bude po sňatku užívat příjmení ve tvaru “Balšán Vajcová”, a to i s ohledem, že ZOM takové prohlášení nezná a neupravuje.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

Žádný právní předpis nestanoví taxativní výčet údajů, který bude uveden v oddíle „Záznamy a opravy před podpisem“. Ustanovení § 21 odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, ve znění pozdějších předpisů, stanoví pouze demonstrativní výčet údajů, které se zapisují do oddílu „Záznamy a opravy před podpisem“ - pravomocné rozhodnutí o povolení krajského úřadu k uzavření manželství zmocněncem, pravomocné rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství nezletilému staršímu šestnácti let, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo pravomocné rozhodnutí o jeho prominutí, osvědčení o splnění všech požadavků občanského zákoníku pro uzavření církevního sňatku.

Podle našeho názoru údaj o podobě příjmení ženy po uzavření manželství musí být vždy uveden v příslušném oddíle knihy manželství (na straně druhé nahoře matričního zápisu). Nelze však považovat za pochybení, pokud bude údaj o podobě příjmení ženy po uzavření manželství uveden i v oddíle „Záznamy a opravy před podpisem“, byť uvedený zápis je již možno považovat nadbytečný.

K bodu 77

- **Místo uložení sbírek listin z let 1950 -1958 (str. 114)**

Připomínka krajského úřadu (1):

Dovolujeme si upozornit, že v odpovědi Ministerstva vnitra není uvedeno, zda budou SOA po uplynutí úložní doby vyžadovat/přebírat vedle druhopisů matričních knih z let 1950 -1958 taktéž předmětné sbírky listin.

Připomínka krajského úřadu (2):

Podle ust. § 7 odst. 1 zákona č. 268/1949 Sb., platného do r. 1958, se matriční knihy vedly v prvopisu a opisu. Podle odst. 2 téhož zákona zůstal prvopis v úschově místního národního výboru a opis matriky za běžný rok se předával bezprostředně nadřízenému národnímu výboru. Podle ust. § 8 téhož zákona listiny, které výlučně sloužily jako podklad pro zápis nebo změnu zápisu narození, uzavření manželství nebo úmrtí, uschovaly místní národní výbory ve sbírce listin. Z uvedeného vyplývá, že sbírky listin z let 1950 – 1958 byly podle tehdy platného zákona o matrikách uloženy v úschově místních národních výborů pověřených vedením matrik.

Teprve vládním nařízením č. 93/1958 Sb., kterým byl zákon č. 268/1949 Sb. novelizován, bylo stanoveno, že ke zjednodušení a zhospodárnění prací při vedení matrik se nevyhotovuje opis matriky a místo opisu se listiny, které slouží jako podklad pro vyhotovení matričních zápisů, předávají bezprostředně nadřízenému národnímu výboru.

Nesouhlasíme s názorem KÚ LBK, že z ust. § 8 odst. 3 zákona o matrikách vyplývá, že sbírky listin z let 1950 – 1958 by měly být uloženy u matričních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů, neboť to z tohoto ustanovení vůbec nevyplývá. Podle našeho názoru nelze na dřívější postupy aplikovat současný zákon o matrikách, když žádný právní předpis nestanovil, že sbírky listin z let 1950 – 1958 mají být předány bezprostředně nadřízenému úřadu. Zároveň je potřeba si uvědomit, že změny v matričních zápisech z let 1950 – 1958 se prováděly do druhopisů matričních knih uložených u nadřízených úřadů, a listiny, na základě kterých se změny prováděly, se ukládaly odděleně od druhopisů matričních knih (srov. § 8 odst. 4 zákona o matrikách).

Sbírky listin, resp. Hlášení o narození, Protokoly o uzavření manželství a Listy o prohlídce mrtvého z let 1950 – 1958 tak nelze považovat za sbírku listin, jak ji definuje ustanovení § 8 odst. 1 zákona o matrikách, neboť ji netvoří listiny, které byly podkladem pro změnu nebo opravu matričního zápisu. Pozdější změny matričního zápisu byly zaznamenávány do druhopisu matriční knihy a listinné podklady jsou uloženy odděleně.

Požadavek nahlédnutí do sbírky listin (§ 8a zákona o matrikách) by tak v praxi znamenal nejdříve vyhledání druhopisu matriční knihy, aby mohlo být zjištěno, zda v matričním zápise není provedena změna, vyhledání této změny podle roku jejího provedení a následnou kompletaci sbírky listin tak, jak ji definuje současný zákon o matrikách.

Podle našeho názoru je potřeba na Hlášení o narození, Protokoly o uzavření manželství a Listy o prohlídce mrtvého z let 1950 – 1958 pohlížet jako na archivní materiál, který zůstal po nabytí účinnosti výše citovaného vládního nařízení uložen u matričního úřadu, a který by měl být předán po uplynutí úložní doby příslušnému oblastnímu archivu.

S ohledem na výše uvedené považujeme za značně nesystémové, aby se „sbírky listin“ z let 1950 – 1958 předávaly obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a krajským úřadům v rozporu s právními předpisy.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

S účinností od 1. 1. 1959 sbírka listin nahradila druhopis (opis) matriční knihy vedený do 31. 12. 1958. Dochovaná Hlášení o narození, Protokoly o uzavření

manželství nebo Listy o prohlídce mrtvého z let 1950 – 1958 tak nelze považovat za sbírku listin dle současné právní úpravy, mělo by na ně být nahlíženo jako na archivní materiál.

V uvedené věci budeme dále iniciovat jednání s ředitelem odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, případně též s řediteli jednotlivých státních oblastních archivů.

K bodu 78

- **Obsah sbírky listin (dodejky, doručenky, výpis z AISEO) - str. 115**

Připomínka krajského úřadu:

Podle ust. § 8 zákona o matrikách tvoří sbírku listin ty listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis jeho změnu a opravu. Zákon o matrikách zcela zřetelně vymezuje, které listiny sbírku listin tvoří, a je tedy irrelevantní posuzování zásadního významu té které listiny matričním úřadem. Vzhledem k možnostem změn, které současný zákon o matrikách umožňuje a současné společenské situaci, kdy převážná většina dětí se rodí mimo manželství, následně se určuje otcovství, mění příjmení apod., tvoří samotnou sbírku listin vedenou v souladu s ust. § 8 zákona o matrikách někdy až 20 listů. Za postup v rozporu se zákonem o matrikách považujeme postup, kdy obsah sbírky listin určuje matriční úřad posuzováním zásadního významu té které listiny.

Vyjádření Ministerstva vnitra:

Sbírku listin tvoří listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu.⁸

Ve sbírce listin jsou založeny všechny listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu a s účinností od 1. ledna 2006 též výtisk počítačového záznamu⁹.

Ve sbírce listin budou uloženy zejména

- a) *u narození* – Hlášení o narození, popř. zápis o ústním oznámení o narození dítěte mimo zdravotnické zařízení, nebyly-li jeho matce ani následně poskytnuty zdravotní služby; souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství, pravomocné rozhodnutí soudu o určení/popření otcovství, pravomocné rozhodnutí soudu o určení jména a příjmení dítěte a data narození, pravomocné rozhodnutí o povolení změny jména nebo příjmení, prohlášení o volbě druhého jména, žádost o užívání příjmení v mužském tvaru, atd.
- b) *u manželství/registrovaného partnerství* – Protokol o uzavření manželství/registrovaného partnerství, pravomocné rozhodnutí soudu o neplatnosti nebo neexistenci manželství/registrovaného partnerství, pravomocné rozhodnutí o povolení změny jména nebo příjmení, prohlášení o volbě druhého jména, žádost o užívání příjmení v mužském tvaru, atd.

⁸ § 8 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁹ § 89 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- c) *u úmrtí* - list o prohlídce zemřelého, nebo pravomocné rozhodnutí soudu o prohlášení fyzické osoby za mrtvou (ÚMČ Praha 1), pravomocné rozhodnutí soudu o určení data úmrtí, atd.

Ve všech případech bude ve sbírce listin založena kopie prvního vydaného matričního dokladu a kopie vydaného matričního dokladu po provedení dodatečného záznamu do příslušného svazku matriční knihy; je-li na rozhodnutí uvedena doložka o právní moci, není třeba zakládat doručenku do sbírky listin; naopak doporučujeme zakládat do sbírky listin doručenky, osvědčující doručení matričních dokladů žadateli.

Podle našeho názoru budou ve sbírce listin dále založeny i ty listiny, které mohou mít v konkrétním případě zásadní význam, např. pro ověření správnosti údajů zapsaných v matriční knize, popř. údajů již ověřených v AISEO. Zbývající listiny zůstanou založeny ve spisové dokumentaci matričního úřadu.

2. Jméno a příjmení

(souhrnný přehled užívání a změny jména a příjmení podle současné právní úpravy, sjednocení postupů matričních úřadů)

Na poradě bylo přislíbeno, že součástí zápisu bude i pracovní znění „přehledů“ vztahujících se ke jménu a příjmení.

Pokud jde o jméno, pak materiál je zpracován již v podobě metodického (informačního) materiálu.

Pokud jde o příjmení, pak materiál uvádí způsoby nabytí či změny příjmení s tím, že odkazuje na základní právní předpisy, judikaturu a literaturu (v této souvislosti je třeba upozornit, že odkaz na „literaturu“ je v této fázi chápán jako odkaz na obecný text k danému paragrafu s tím, že nemusí být řešen zkoumaný případ). Bude zaslán krajským úřadům po jeho dopracování.

Materiál vztahující se ke jménu je připojen jako příloha č. 1 k tomuto zápisu.

3.

Oznamovací povinnost matričních úřadů

(AISEO, VZP, ČSÚ, ČSSZ, ŘSCP, soudům, jiným matričním úřadům)

Dlouhodobým cílem Ministerstva vnitra je sjednocování postupů matričních úřadů na území České republiky. Z tohoto důvodu Ministerstvo vnitra vypracovalo metodické tabulky obsahující souhrnný přehled plnění oznamovací povinnosti matričními úřady.

Uvedené tabulky byly před konáním porady rozeslány všem účastníkům k seznámení.

Na poradě byly tabulky diskutovány, účastníci porady uplatnili pouze několik dílčích připomínek, které Ministerstvo vnitra do tabulek zapracovalo. Zároveň byli účastníci porady vyzváni, aby Ministerstvu vnitra v rámci připomínkování pracovní verze tohoto zápisu zaslali své návrhy na řešení oznamovací povinnosti, pokud jde o užívání příjmení v jazyce národnostní menšiny podle § 26 odst. 3 zákona o matrikách a pokud jde o prohlášení podle § 70a zákona o matrikách.

Všechny změny, které Ministerstvo vnitra po uskutečněné poradě v tabulkách provedlo, jsou oproti původnímu materiálu pro snazší orientaci zvýrazněny žlutě.

Tabulky týkající se oznamovací povinnosti matričních úřadů jsou připojeny v příloze č. 2 tohoto zápisu (celkem 10 tabulek).

4. Osvojení zletilého

(zápis osvojení zletilého, oznamovací povinnost, problematika připojení osvojitelova příjmení k příjmení zletilého osvojence, osvojení zletilého v cizině a osvojení zletilého, který je rodičem)

V zájmu sjednocení činnosti matričních úřadů na území České republiky vypracovalo Ministerstvo vnitra metodickou příručku pro matriční úřady s názvem „Osvojení zletilého“. Tato příručka obsahuje zejména doporučený postup matričních úřadů při provádění zápisů do matriční knihy, podobu matričních dokladů a shrnutí plnění oznamovací povinnosti matričních úřadů.

Uvedená příručka byla před konáním porady rozeslána všem účastníkům k seznámení. Na poradě byla příručka diskutována, účastníci porady uplatnili pouze několik dílčích připomínek, které Ministerstvo vnitra do příručky zapracovalo.

Všechny změny, které Ministerstvo vnitra po uskutečněné poradě v příručce provedlo, jsou oproti původnímu materiálu pro snazší orientaci zvýrazněny žlutě.

Příručka s vyznačenými změnami je připojena v příloze č. 3 tohoto zápisu.

5.

Nahlížení do matričních knih a vydávání matričních dokladů podle ustanovení § 25b zákona o matrikách

(podmínky, správní poplatek, sjednocení postupů matričních úřadů)

I. Nahlížení do matričních knih podle ustanovení § 25b zákona o matrikách

Matriční úřad vydá fyzické osobě matriční doklad nebo povolí nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře, uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí.¹⁰

V případě, že od dotčeného zápisu v matriční knize uplynula zákonem stanovená lhůta (100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo partnerství a 30 let u knihy úmrtí), může do takového zápisu v matriční knize nahlédnout jakákoliv fyzická osoba, a to aniž by musela prokazovat příbuzenský vztah k fyzické osobě, na jejíž matriční zápis požaduje nahlížet (srov. § 25 odst. 1 zákona o matrikách).

Žádost o nahlédnutí do matriční knihy může být podána písemně (s vlastnoručním podpisem), elektronicky (se zaručeným elektronickým podpisem), případně též ústně do protokolu.¹¹ Ve většině případů je žádost vyplněna před matrikářem, a to před samotným nahlížením (matriční úřady mají obvykle pro tyto účely vlastní předpřipravené formuláře). Poté matriční úřad vyzve žadatele k předložení dokladu totožnosti a ověří, zda údaje vyplněné v žádosti souhlasí s údaji v předloženém dokladu totožnosti.

Ve věci nahlížení do matriční knihy probíhá správní řízení, nicméně pokud je žádost v plném rozsahu vyhověno, nevydává se správní rozhodnutí - namísto toho je nahlédnutí na požadovaný zápis umožněno. Pokud však matriční úřad žadateli o nahlédnutí do zápisu matriční knihy podle § 25b zákona o matrikách nevyhoví v plném rozsahu, je povinen vydat v této věci správní rozhodnutí (viz § 87 zákona o matrikách). Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat k příslušnému krajskému úřadu, popřípadě Magistrátu hlavního města Prahy, jde-li o rozhodnutí úřadu městské části hlavního města Prahy, nebo magistrátu města Brna, Ostravy a Plzně, jde-li o rozhodnutí úřadu městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města, popřípadě podat správní žalobu k soudu.

Pokud se tedy na příslušný matriční úřad dostaví fyzická osoba s žádostí o nahlédnutí na matriční zápis, od jehož provedení již uplynula lhůta uvedená v ustanovení § 25b zákona o matrikách, a který je obsažen v matriční knize vedené

¹⁰ § 25b odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ § 37 odst. 4 a § 45 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

matričním úřadem¹², může do této knihy nahlédnout za přítomnosti matrikáře, nebo jí bude z tohoto zápisu vydán matriční doklad.

Žadatel by však měl pro tyto účely v žádosti uvést co nejpřesnější datum matriční události (viz dále) a jména či příjmení osob, o jejichž matriční zápis se jedná (tj. který je předmětem pátrání), a případně bližší údaje k tomuto zápisu (údaje o rodičích, číslo budovy, ve které mělo k matriční události dojít aj.). Uvedené je nezbytné zejména pro určení správné výše správního poplatku za nahlížení (od počtu nalezených zápisů se odvíjí výše správního poplatku).

Za nahlédnutí do matriční knihy vybere matriční úřad, u něhož jsou knihy uloženy, správní poplatek ve výši 20,- Kč za každou matriční událost (položka 2 písm. a) sazebníku stanoveného v příloze zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o správních poplatcích“). Správní poplatek vybírá ten matriční úřad, u kterého jsou matriční knihy uloženy.

Správní poplatek ve výši 20,- Kč se váže na jednu konkrétní matriční událost, na kterou žadatel požaduje nahlédnout, nikoliv na počet matričních událostí, na které bylo při hledání této konkrétní matriční události nahlíženo (ať již matrikářem, či samotným žadatelem). Požaduje-li žadatel nahlédnutí na více matričních událostí, potom bude správní poplatek stanoven násobkem.

Pokud by matriční úřad vybíral správní poplatek podle počtu matričních událostí (zápisů), na které matrikář či žadatel při pátrání nahlédl i s negativním výsledkem, činil by tak v rozporu se zákonem o správních poplatcích, neboť by vybíral správní poplatek, který není stanoven v sazebníku zákona o správních poplatcích.

Správní poplatek je podle ustanovení § 5 zákona o správních poplatcích splatný buď při přijetí podání, nebo později, vždy však před provedením úkonu, nestanoví-li sazebník jinak. Nezaplátí-li poplatník poplatek v této lhůtě, vyzve ho správní úřad, aby tak učinil ve lhůtě do 15 dnů ode dne, který následuje po doručení výzvy k zaplacení poplatku. Nezaplátí-li poplatník poplatek ve stanovené lhůtě, správní úřad zastaví zahájené řízení nebo úkon neprovede, nestanoví-li sazebník jinak. Správní úřad vydá výsledek provedeného úkonu vždy až po zaplacení poplatku, nestanoví-li sazebník jinak.

Vzhledem k tomu, že zákon o matrikách stanoví přítomnost matrikáře v případě nahlížení do matričních knih jako povinnou, je nezbytné, aby matrikář byl přítomen po celou dobu nahlížení.

V matriční praxi je možné se setkat s několika situacemi:

Příklad č. 1 – Od dotčeného zápisu neuplynula zákonem stanovená lhůta

Žadatel požaduje nahlédnout do matriční knihy narození podle § 25b zákona o matrikách, a to na zápis narození Ferdinanda Holého, nar. 5. 6. 1929.

¹² Místo matriční události je žadateli známo, když se obrátil na konkrétní matriční úřad.

V tomto případě matričnímu úřadu nezbyvá, než vydat zamítavé správní rozhodnutí podle § 87 zákona o matrikách, neboť žadateli není možné dle platné právní úpravy vyhovět.

Poznámka:

Pokud by tento žadatel prokázal, že je oprávněnou osobou podle § 25 odst. 1 zákona o matrikách (např. člen rodiny či zplnomocněný zástupce), muselo by mu být nahlédnutí na požadovaný zápis umožněno, avšak již nikoliv z titulu ustanovení § 25b zákona o matrikách.

Příklad č. 2 – Genealogický účel nahlížení

Žadatel pátrá po matričních zápisech narození všech dětí Aloise a Františky Novákových, které se měly narodit v obci Lhota v rozmezí let 1850-1870. Žadatel nezná konkrétní jména těchto dětí, jejich počet, ani přesná data narození, ví však jejich příjmení (Novák, Nováková), údaje o rodičích a přibližné datum narození (v rozmezí 20ti let).

Matriční úřad připraví žadateli příslušné matriční knihy, ve kterých by předmětné zápisy mohly být obsaženy. Pokud jsou v některé matriční knize obsaženy dosud „živé“ zápisy narození, tj. zápisy, od kterých ještě neuplynula lhůta 100 let¹³, matrikář zajistí, aby na tyto zápisy nemohl žadatel během svého pátrání nahlédnout.

Správní poplatek bude vybrán v případě, že žadatel v rámci nahlížení požadované zápisy nalezne, resp. bude se odvíjet od počtu zápisů narození dětí Aloise a Františky Novákových, které v knize nalezne - nahlédne na ně, případně si z těchto zápisů pořídí výpisy či si je okopíruje příručním scannerem, vyfotí vlastním fotoaparátem či mobilním telefonem.

Uvedený žadatel během pátrání v matriční knize našel celkem 5 zápisů narození dětí Aloise a Františky Novákových, které si v rámci nahlížení vyfotil vlastním fotoaparátem. Za uvedený úkon nahlížení tak příslušný matriční úřad vybere správní poplatek ve výši 100,- Kč (tj. 5 x 20,- Kč).

Pokud by žadatel žádný z požadovaných zápisů nenalezl, matriční úřad by nemohl vybrat správní poplatek.

V případě nahlížení do matričních knih podle § 25b odst. 1 zákona o matrikách se lze setkat s další skupinou žadatelů. Jsou to žadatelé, kteří nepožadují nahlédnout do matriční knihy pro genealogické účely (sestavení rodokmenu), ale nahlédnutí požadují pro zcela jiné účely. Zejména se jedná o účely vědecké (tvorba odborné historické publikace, statistické účely, tvorba disertační práce apod.). Žadatel přitom nehledá konkrétní matriční zápisy, ale požaduje nahlížet na všechny zápisy v uvedeném časovém období, v konkrétní matriční knize apod.

¹³ § 25 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Příklad č. 3 – Nahlížení pro vědecké účely

Žadatel nepátrá po matričním zápisu konkrétní fyzické osoby, avšak do matriční knihy požaduje nahlízet za účelem zjištění, jaké rodiny v konkrétní obci žily v určitém historickém období, přičemž požaduje nahlízet do knih narození a manželství.

„Dotčenými zápisy“ ve smyslu § 25b odst. 1 zákona o matrikách budou v tomto případě veškeré zápisy v matričních knihách, na které žadatel nahlédne (pořídí si z těchto výpis, okopíruje si je příručím scannerem, vyfotí vlastním fotoaparátem či mobilním telefonem). Může se přitom jednat o značné množství zápisů (např. 200 zápisů v knize narození, 50 zápisů v knize manželství).

Správný poplatek tak bude v tomto případě výrazně vyšší (250 x 20,- Kč).

Pokud jde o **časovou náročnost nahlížení**, je zřejmé, že některá nahlížení mohou trvat více času. Vzhledem k tomu, že matrikář musí být u nahlížení stále přítomen, chápeme připomínky některých matričních úřadů v tom smyslu, že je přítomnost u nahlížení neúměrně časově a personálně zatěžuje apod. Není však možné, aby matriční úřad nahlížení žadatelům z těchto důvodů odpíral. Zároveň není možné, aby žadatel nahlížel do matriční knihy bez přítomnosti matrikáře.

Jsme toho názoru, že v případě, kdy se žadatel předem informuje u matričního úřadu o možnostech nahlížení do matričních knih, je vhodné se s ním domluvit na konkrétním termínu, ve kterém se na matriční úřad dostaví, a který bude nejlépe vyhovovat jak momentálním možnostem matričního úřadu, tak samotného žadatele. Je však nepřípustné, aby byl takový termín ze strany matričního úřadu stanoven v neúměrně dlouhém časovém horizontu, např. *„V letních měsících nahlížení neumožňujeme kvůli množství sňatků a vytížení matrikářů, nahlížení Vám bude umožněno v zimních měsících.“*

Pokud je z požadavku žadatele zřejmé, že se bude jednat o časově náročnější nahlížení, doporučujeme se v zájmu dobré správy s žadatelem nejprve předem domluvit na podmínkách nahlížení (např. *„Je zřejmé, že se ve Vašem případě bude jednat o časově náročnější nahlížení. Preferovali bychom, pokud byste přijel nahlízet v úterý...a ve čtvrtek..., a to v době od-do. Pro nahlížení v tyto dny budeme mít více času, klidu atd.“*). Je nám známo, že většina žadatelů o časově náročnější nahlížení beztak kontaktuje matriční úřad předem a na termínu nahlížení se domlouvá telefonicky, příp. e-mailem.

Obdobně může být shora uvedený postup aplikován i v případě žádostí o nahlížení do sbírky listin či druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 (§ 25b odst. 2 zákona o matrikách).

II. Vydávání matričních dokladů podle ustanovení § 25b zákona o matrikách

Matriční úřad vydá fyzické osobě matriční doklad nebo povolí nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře, uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí.¹⁴

V případě, že od dotčeného zápisu v matriční knize uplynula zákonem stanovená lhůta (100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo partnerství a 30 let u knihy úmrtí), může o vydání matričního dokladu požádat jakákoliv fyzická osoba, a to aniž by musela prokazovat příbuzenský vztah k fyzické osobě, jejíž matriční doklad požaduje vydat (srov. § 25 odst. 1 zákona o matrikách).

Ve věci vydání matričního dokladu probíhá správní řízení, nicméně pokud je žádosti v plném rozsahu vyhověno, nevydává se správní rozhodnutí - namísto toho je vydán požadovaný matriční doklad. Pokud však matriční úřad žadateli o vydání matričního dokladu podle § 25b zákona o matrikách nevyhoví v plném rozsahu, je povinen vydat v této věci správní rozhodnutí (viz § 87 zákona o matrikách). Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat k příslušnému krajskému úřadu, popřípadě Magistrátu hlavního města Prahy, jde-li o rozhodnutí úřadu městské části hlavního města Prahy, nebo magistrátu města Brna, Ostravy a Plzně, jde-li o rozhodnutí úřadu městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města, popřípadě podat správní žalobu k soudu.

Za vydání matričního dokladu vybere matriční úřad správní poplatek ve výši 100,- Kč za každý vydaný matriční doklad (položka 3 písm. b) sazebníku stanoveného v příloze zákona o správních poplatcích).

Žádost o vydání matričního dokladu může být podána písemně (s vlastnoručním podpisem), elektronicky (se zaručeným elektronickým podpisem), případně též ústně do protokolu.¹⁵ V některých případech je žádost vyplněna před matrikářem, a to při osobní návštěvě žadatele (matriční úřady mají obvykle pro tyto účely vlastní předpřipravené formuláře). Poté matriční úřad vyzve žadatele k předložení dokladu totožnosti a ověří, zda údaje vyplněné v žádosti souhlasí s údaji v předloženém dokladu totožnosti.

V případě žádosti o vydání matričního dokladu podle ustanovení § 25b zákona o matrikách se lze setkat s několika situacemi:

Příklad č. 1 – Od dotčeného zápisu neuplynula zákonem stanovená lhůta

Žadatel požaduje vydat matriční doklad podle § 25b zákona o matrikách, a to oddací list manželů Anny a Aleše Dvořákových, kteří uzavřeli manželství dne 30. 5. 1960.

¹⁴ § 25b odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ § 37 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V tomto případě matričnímu úřadu nezbyvá, než vydat zamítavé správní rozhodnutí podle § 87 zákona o matrikách, neboť žadateli není možné dle platné právní úpravy vyhovět.

Poznámka:

Pokud by tento žadatel prokázal, že je oprávněnou osobou podle § 25 odst. 1 zákona o matrikách (např. člen rodiny či zplnomocněný zástupce), byl by mu oddací list vydán, avšak již nikoliv z titulu ustanovení § 25b zákona o matrikách.

Příklad č. 2 - Žadatel v žádosti uvedl přesné údaje o matriční události

Žadatel ve své žádosti uvedl přesné údaje o matriční události, na jejichž základě lze požadovaný zápis vyhledat, např. „Žádám o vydání úmrtního listu Bartoloměje Pekaře, zemř. 15. 10. 1895 Lhota u Berouna.“

Příslušný matriční úřad vydá žadateli úmrtní list po uhrazení správního poplatku ve výši 100,- Kč.

Příklad č. 3 - Žadatelem uvedené údaje o matričním zápisu jsou kusé či neúplné

V matriční praxi jsou poměrně časté případy, kdy žadatel požádá o vydání matričního dokladu podle § 25b zákona o matrikách, avšak údaje o matričním zápisu, z něhož požaduje matriční doklad vydat, jsou kusé, či neúplné.

Pokud žadatel v písemné žádosti neuvedl přesné údaje o matriční události, z níž požaduje vydat matriční doklad, a na základě sdělených údajů tak není možné požadovaný zápis vyhledat (resp. vyhledání zápisu si žádá určité poměrně náročné pátrání matrikáře), je dle našeho názoru možné postupovat následujícím způsobem.

Žádný právní předpis nestanoví povinnost matrikáře pátrat po takovém blíže nespecifikovaném zápisu v matričních knihách. V případě, že bude matričnímu úřadu doručena taková žádost, je na místě postupovat podle příslušných ustanovení správního řádu a vyzvat žadatele k odstranění nedostatků podání (§ 37 správního řádu) a stanovit mu k tomu přiměřenou lhůtu. Současně musí žadatele poučit, že nebude-li požadovaný údaj doplněn, bude řízení zastaveno. Nedostatek podání je v tomto případě spatřován ve skutečnosti, že žadatel nesdělil přesné údaje o matričním zápisu, z něhož požaduje matriční doklad vydat.

V případě, že žadatel svoji žádost ve stanovené lhůtě nedoplní (tj. nesdělí přesné/přesnější údaje týkající se matričního zápisu), matriční úřad usnesením řízení zastaví.

Situací, které mohou v souvislosti s výše popsány „neúplnými“ žádostmi o vydání matričních dokladů nastat, je mnoho, a není tak možno jejich řešení zcela zobecňovat či paušalizovat výše uvedeným způsobem. Přeci jen je třeba uvážit též princip dobré správy, na základě kterého by se měl matriční úřad snažit v těchto případech žadateli o vydání matričního dokladu vyjít v maximální možné míře vstříc, vždy však za dodržení platné právní úpravy a nikdy ne na úkor zákonem stanovených činností matričního úřadu.

Převedení principu dobré správy na uvedené situace by tak mělo být dle našeho názoru spatřováno v tom, že pokud žadatel neuvede (ať již v samotné žádosti o vydání matričního dokladu či v jejím doplnění) přesné datum matriční události (1. 5. 1885), ale toto datum dostatečně upřesní (např. květen 1885), měl by dle našeho názoru matriční úřad této žádosti vyhovět, zápis vyhledat a matriční doklad vydat, byť bude jeho vydání spojeno s mírným časovým zatížením matrikáře (prohledání rejstříku matriční knihy, příp. samotné matriční knihy). Samozřejmě, že i tyto případy nelze paušalizovat a lze se setkat se situacemi, kdy i upřesnění v podobě měsíce konkrétního roku by bylo pro matrikáře spojeno s neúměrným časovým zatížením. V tomto případě je tak možné vydat zamítavé správní rozhodnutí podle § 87 zákona o matrikách.

Obecně lze říci, že dohledávání takových zápisů je zcela na uvážení matričního úřadu (např. případy, kdy žadatel sdělí datum matriční události v rozmezí několika málo let či měsíců). Opakujeme, že tato činnost nevyplývá z žádného právního předpisu, matrikář ji provádí především na základě principu dobré správy. Taková činnost matrikáře však nikdy nemůže být prováděna na úkor zákonem stanovených činností matričního úřadu.

Níže je uvedeno několik případů, které by v souvislosti s výše popsáním problémem mohly nastat.

- Žadatelem sdělené datum matriční události se pohybuje v rozsahu několika let
 - „*Žádám o vydání oddacího listu Václava Svobody a Boženy Svobodové, roz. Malé, kteří byli oddáni **někdy mezi léty 1894-1910.***“
- Vydání matričních dokladů blíže nespecifikovaných osob, navíc sdělen pouze rozsah let matriční události a nesděleno ani přesné místo matriční události
 - „*Žádám o vydání rodných listů všech dětí manželského páru Josef Toman a Anna Tomanová, roz. Zikmundová, **narozené cca mezi léty 1894-1914 v Horní Lhotě či Postřekově** (František, Čeněk, Rudolf, Marta a možná i další).*“

Matriční úřad by měl v těchto a obdobných případech vyzvat žadatele k odstranění nedostatků podání (§ 37 odst. 3 správního řádu) spočívajících v upřesnění údajů týkajících se matriční události (upřesnění data, místa matriční události, sdělení konkrétních jmen osob, atd.). Pokud žadatel nedostatky ve stanovené lhůtě neodstraní, matriční úřad vydá zamítavé správní rozhodnutí podle § 87 zákona o matrikách (usnesením řízení zastaví). V rozhodnutí by bylo vhodné poučit žadatele, že má i nadále možnost navštívit matriční úřad a do matričních knih osobně nahlédnout (viz výše).

- Datum matriční události je sděleno v období několika málo let či měsíců.
 - „*Žádám o vydání úmrtního listu Marie Dobrovolné, zemř. **v roce 1920.***“
 - „*Žádám o vydání rodného listu Jana Bače, nar. **v období 1890-1892***“
 - „*Žádám o vydání úmrtního listu Pravoslava Štěpánka, zemř. **v červnu nebo červenci 1894.***“

Jak již bylo sděleno výše, v těchto a obdobných případech záleží na uvážení matričního úřadu, zda jsou sdělené údaje dostatečné (matriční úřad může přesné datum nejrychleji zjistit nahlédnutím do rejstříku matriční knihy, případně do knihy samotné). Předpokládáme, že v obdobných případech je žadatelům o vydání matričních dokladů stran matričních úřadů vyhověno. Opět zdůrazňujeme, že tyto případy nelze paušalizovat a mohou se vyskytnout případy, kdy by i hledání v rozmezí několika měsíců či několika málo let bylo pro matrikáře spojeno s neúměrným časovým zatížením. V tomto případě je tak možné vydat zamítavé správní rozhodnutí podle § 87 zákona o matrikách.

Na závěr považujeme za nezbytné zdůraznit, že ustanovení § 25b zákona o matrikách neupravuje vydávání doslovného výpisu z matriční knihy. Žadateli je v souladu s § 25b zákona o matrikách umožněno pouze nahlédnutí do matriční knihy (sbírky listin či druhopisu matriční knihy vedené do 31. 12. 1958) a vydání matričního dokladu. Vydání doslovného výpisu z matriční knihy podle § 25b zákona o matrikách není možné.

6.

Vydávání matričních dokladů a doslovných výpisů z matričních knih pro účely dědického řízení v cizině

I. Vydávání matričních dokladů specializovaným advokátním kancelářím v České republice

Advokátní kancelář v České republice k žádosti předloží

- a) **zmocnění**, úředně přeložené do českého jazyka¹⁶. Zmocnění se předkládá v prosté kopii, neboť advokát odpovídá za to, že kopie byla pořízena z originálu ve spise¹⁷. Vyšší ověření zmocnění se nevyžaduje. Originál zmocnění si ponechá advokátní kancelář ve svém spise;

- b) **písemné prohlášení** o tom, že provádí šetření za účelem objasnění a doložení okruhu dědiců a jejich nároků, že získané údaje nebudou použity k jiným účelům, že se na ně vztahuje povinnost mlčenlivosti¹⁸, a s uvedením konkrétní věci, ve které šetření probíhá (celé jméno zůstavitele, datum narození nebo úmrtí).

Odpovědnost za pravdivost předloženého zmocnění, písemného prohlášení a jeho příloh nese příslušný advokát podle advokátních předpisů a matriční úřad jeho pravdivost dále nepřezkoumává.

Matriční úřad na základě zmocnění a písemného prohlášení

- vydá požadovaný **matriční doklad**, nebo povolí **nahlédnout do matriční knihy**¹⁹, nebo
- vydá **potvrzení**²⁰ o údajích zapsaných v matriční knize

a vybere příslušný správní poplatek²¹.

II. Cizozemský soud pověří vyhledáváním dědiců advokátní kancelář v cizině a tato advokátní kancelář pověří touto činností specializovanou zahraniční společnost

III. Oprávněný dědic pověří vyhledáváním dědiců advokátní kancelář v cizině a tato advokátní kancelář pověří touto činností specializovanou zahraniční společnost

¹⁶ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ čl. 17 odst. 2 etického kodexu, usnesení představenstva ČAK č. 1/1997.

¹⁸ § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ § 25 odst. 1 písm. d) zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ § 24 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Položka 2 písm. a), položka 3 písm. a) a b) sazebníku uvedeného v příloze zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

IV. Cizozemský soud pověří vyhledáváním dědiců advokátní kancelář a tato advokátní kancelář pověří touto činností specializovanou zahraniční společnost, která následně zplnomocní k výkonu této činnosti právnickou osobu v České republice

Účel vydání těchto dokladů lze hodnotit jako vydání matričního dokladu fyzické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jejích práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků¹⁹.

U zmocnění, předkládaného advokátní kanceláří v České republice, advokát odpovídá za to, že kopie byla pořízena z originálu ve spise a originál zmocnění si ponechá ve svém spise; ani vyšší ověření se nevyžaduje (viz bod I.).

V případech uvedených v bodech II. až IV. však doporučujeme, aby veškerá zmocnění konkrétní fyzické nebo právnické osoby v České republice byla předkládána v originále nebo úředně ověřené kopii²², opatřená náležitým ověřením, (bylo-li zmocnění uděleno *orgánem* cizího státu), neukládá-li jinak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, a úředním překladem do českého jazyka²³.

V. Vydávání matričních dokladů pro úřední potřebu státních orgánů cizích států (okresní soud, notář cizího státu, zastupitelský úřad)

Matriční úřad vydá matriční doklad, nebo povolí nahlédnout do matriční knihy, popřípadě do sbírky listin a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře *pro úřední potřebu státních orgánů* nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků²⁴.

Pod pojmem „státní orgán“ ve smyslu citovaného ustanovení zákona o matrikách se rozumí vždy pouze státní orgán České republiky, nikoliv orgán cizího státu.

Konzulární funkce záleží mj. v provádění funkce notáře, *civilního matrikáře* a obdobných funkcí a ve výkonu některých funkcí administrativní povahy za předpokladu, že to není v rozporu se zákony a předpisy přijímajícího státu²⁵.

Podle našeho názoru, v souladu se shora uvedeným, lze vydat matriční doklad i zastupitelskému úřadu cizího státu. V žádosti by mělo být uvedeno, k jakému účelu je matriční doklad vyžadován. Posouzení uvedeného účelu a následné vydání matričního dokladu je plně v působnosti matričního úřadu. Ve vydaném matričním dokladu bude v poznámce uvedeno, že byl vydán pro potřebu zastupitelského úřadu a k jakému účelu. Jeho vydání je osvobozeno od úhrady správního poplatku.²⁶

²² Zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

²³ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ § 25 odst. 1 písm. b) zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ Čl. 5 písm. f) vyhlášky č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích.

²⁶ § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 634/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Písemná žádost spolu s kopií vydaného matričního dokladu bude součástí spisové dokumentace.

Státnímu orgánu cizího státu je možné vydat matriční doklad, ukládá-li tak mezinárodní smlouva²⁷. Je třeba, aby byla dodržena ustanovení předmětné mezinárodní smlouvy – v žádosti o poskytnutí požadovaných údajů by měl být mj. uveden právní základ žádosti a dále by měl být dodržen procedurální postup stanovený mezinárodní smlouvou (např., že výpisy z matrik se pořizují bezplatně a zasílají se bez překladu diplomatickou cestou, atd.).

V návaznosti na závěry přijaté k tomuto bodu se **ruší část A. Informace Ministerstva vnitra č. 5/2014** ze dne 12. června 2014 (Vydávání matričních dokladů advokátním kancelářím). Část B této informace zůstává i nadále v platnosti.

²⁷ Viz např. čl. 13 odst. 1 vyhlášky č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, podle něhož matriční úřady jedné smluvní strany zasílají na žádost orgánů druhé smluvní strany pro úřední potřebu výpisy z matrik, nebo čl. 17 sdělení MZV č. 209/1993 Sb., o Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých vztahů v občanských a trestních věcech, ve znění sdělení č. 65/2014 Sb. m. s., podle něhož matriční úřady jedné smluvní strany zašlou justičním orgánům druhé smluvní strany bezplatně listiny o osobním stavu a výpisy z matrik, jakož i listiny týkající se osobního stavu a způsobilosti osob, pokud jsou tyto listiny žádány pro potřebu soudního řízení a čl. 4 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o úpravě některých otázek na úseku matrik a státního občanství, podle něhož listiny o osobním stavu a výpisy z matrik, požadované pro úřední potřebu, si příslušné orgány smluvních stran zasílají bezplatně, v přímém poštovním styku.

7.

Porody mimo zdravotnická zařízení

(v návaznosti na bod 33 Zápisu 2015, zejména situace, kdy matka dítěte odmítne po porodu lékařskou prohlídku – šetření, dokazování)

S účinností od 1. 1. 2014 byl do ustanovení § 16 zákona o matrikách, vložen nový odstavec 4, který stanoví, že k zápisu do knihy narození dítěte narozeného mimo zdravotnické zařízení, jehož matce nebyly ani následně poskytnuty zdravotní služby, předloží jeden z rodičů kromě dokladů uvedených v odstavcích 1, 2 nebo 3 další doklady potřebné k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila. Kromě dokladů uvedených v odstavci 1, 2 a 3 předloží jeden z rodičů dále doklady potřebné **k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila.**

V ustanovení § 16 odst. 4 zákona o matrikách je tak s účinností od 1. 1. 2014 stanoveno, že musí být předloženy doklady, kterými bude jednoznačně prokázáno, že matkou dítěte je žena, která o sobě tvrdí, že dítě porodila.

Správní orgán (matriční úřad) postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v ustanovení § 3 správního řádu.²⁸

V rámci metodické činnosti proto Ministerstvo vnitra doporučilo matričním úřadům vyžadovat v těchto případech *zejména* potvrzení o narození, vyplněné např. pediatrem, potvrzení pediatra o pohlaví dítěte a potvrzení gynekologa o tom, že žena, která o sobě tvrdí, že je matkou dítěte, porodila. Dále lze jako podklad k již uvedeným doložit ještě např. těhotenský průkaz (postačí první strana obsahující údaje o ženě a dále strana obsahující poslední lékařský záznam o kontrole), zprávu porodní asistentky o porodu, zprávu porodní asistentky o novorozenci, prohlášení doly o porodu (byly-li u porodu přítomny), svědecké výpovědi, atd. V případě, že uvedené doklady nebudou předloženy, nelze to dle názoru Ministerstva vnitra považovat za dostatečné zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, resp. že matkou dítěte je žena, která je porodila.

Zákon o matrikách nestanoví a ani nemůže stanovit v ustanovení § 16 odst. 4 taxativní výčet dokladů, které je třeba předložit k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila, ale stanoví pouze obecnou povinnost jednoho z rodičů předložit *další doklady potřebné k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila.*

Matriční úřad tak v této věci musí postupovat v souladu s příslušnými ustanoveními správního řádu, který je subsidiárním právním předpisem k zákonu o matrikách. Je přitom třeba zvážit především ustanovení týkající se podkladů pro vydání rozhodnutí (§ 50 správního řádu) a dokazování (§ 51 a násl. správního řádu). Z provedeného dokazování (listiny, svědecké výpovědi, místní šetření) musí být

²⁸ § 3 zákona č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

jednoznačně patrné, že matkou dítěte je žena, která je porodila. Za listinné důkazy se v tomto případě dle našeho názoru považují mimo Hlášení o narození, vyplněné k tomu oprávněnou osobou, zejména potvrzení pediatra o pohlaví dítěte a potvrzení gynekologa o tom, že žena, která o sobě tvrdí, že je matkou dítěte, porodila (viz výše).

Pokud správní orgán (matriční úřad) po provedeném dokazování ve správním řízení shledá, že skutečnost, že matkou dítěte je žena, která tvrdí, že dítě porodila, byla jednoznačně prokázána, a o této skutečnosti nemá správní orgán důvodné pochybnosti, byly splněny zákonné požadavky § 16 odst. 4 zákona o matrikách a § 3 správního řádu a matriční úřad zápis do knihy narození provede.

Pokud nebude ve správním řízení jednoznačně prokázáno, že matkou dítěte je žena, která tvrdí, že dítě porodila, matriční úřad provedení zápisu narození ve správním řízení zamítne²⁹. Proti zamítavému rozhodnutí mohou rodiče/rodič podat odvolání, popř. správní žalobu k soudu.

Zákon o matrikách upravuje uvedené otázky pouze obecně, v případném zamítavém rozhodnutí je třeba v odůvodnění odkázat na ustanovení § 2 a 3 správního řádu a uvést výčet všech okolností, které matriční úřad k rozhodnutí vedly.

Vezmeme-li v úvahu situaci, kdy matka dítěte v průběhu celého těhotenství nedocházela k ženskému lékaři a žádný lékař tedy nemá o jejím těhotenství žádnou zprávu, matce nebyly ani po porodu poskytnuty zdravotnické služby, je dle našeho názoru možné nahradit lékařské potvrzení o tom, že tato žena porodila, svědeckými výpověďmi, ve kterých budou ověřeny podrobnosti týkající se porodu. V uvedeném případě je však dle našeho názoru nezbytné, aby podání svědeckých výpovědí bylo učiněno odděleně, dále aby svědkům byly kladeny stejné otázky, a aby jejich svědecké výpovědi byly následně matrikářem porovnány. Budou-li i po provedeném místním šetření a svědeckých výpovědích shledány ze strany matričního úřadu rozpory, nesrovnalosti či vzniknou-li pochybnosti o skutečnostech týkajících se narození, matriční úřad přeruší správní řízení ve věci zápisu narození a vyzve účastníky řízení k doložení dalších podkladů k osvědčení skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která tvrdí, že dítě porodila.

Závěrem sdělujeme, že ze strany Ministerstva vnitra není možné poskytnout matričním úřadům ucelenou metodiku ve věci porodů mimo zdravotnická zařízení, neboť každý případ takového porodu je třeba posuzovat individuálně s ohledem na okolnosti případu a tomu přizpůsobit i rozsah požadovaných dokladů a dalšího dokazování.

²⁹ § 5 a § 87 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

8.

Připravované novely právních předpisů na úseku matrik

Dnem 16. února 2019 nabude účinnosti **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1191 ze dne 6. července 2016 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012** (dále jen „nařízení“), které bylo vyhlášeno v úředním věstníku EU pod č. 2016/1191 dne 26. 7. 2016 (L 200/1).

Nařízení se zaměřuje na širokou oblast působnosti, mj. na vydávání vícejazyčných standardních formulářů (dále jen „formulář/e“), připojovaných k matričním a jiným dokladům, vydaným orgány členského státu (čl. 6 odst. 1 písm. b) nařízení). Hlavním účelem formulářů by mělo být usnadnění překladu veřejných listin, k nimž jsou přikládány, usnadnit pochopení obsahu listiny a omezit potřebu překladů. Formulář nemůže být vydán samostatně, vždy doprovází veřejnou listinu (je k ní předepsaným způsobem připojen) a údaje v něm zanesené musí odpovídat obsahu veřejné listiny. Listiny opatřené formulářem by měly být osvobozeny od jakékoliv formy vyššího ověření.

S účinností od 16. února 2019 tak nařízení stanoví novou povinnost pro matriční úřady. Tato povinnost bude spočívat v připojování formuláře k vydanému matričnímu dokladu (rodný, oddací nebo úmrtní list, doklad o registrovaném partnerství), vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství, a to na žádost.

Formuláře by měly být vydávány osobám, které jsou oprávněny požádat o vydání dokladu, k němuž má být tento formulář připojen. Formuláře se mohou používat pouze v jiném členském státě EU, než ve kterém byly vydány. Evropská komise by je měla uvést na Portál e-Justice do 16. února 2019.

Přestože je nařízení přímo použitelným právním předpisem, klade určité nároky na adaptaci národního právního řádu a vyžaduje provedení organizačně-technických změn. S ohledem na potřebu adaptace této právní úpravy se předkládá nezbytná novelizace zákona o matrikách a zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

Hlavní principy navrhované právní úpravy

K části první – změna zákona o matrikách

V novele zákona o matrikách se nově upravuje

- vydávání formulářů k matričním dokladům a k vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo vstupu do registrovaného partnerství a

- upuštění od požadavku ověřování a úředního překladu do českého jazyka u cizích veřejných listin, které jsou předkládány podle zákona o matrikách, byly-li tyto vydány podle nařízení.
- dále se navrhuje upravit v ustanovení § 25b nově též možnost vyhledávání v matričních knihách

K části druhé – změna zákona o státním občanství České republiky

Navrhuje se do zákona zapracovat možnost upuštění od požadavku vyššího ověření a úředního překladu do českého jazyka u cizích veřejných listin, které jsou předkládány k žádosti o udělení státního občanství České republiky, byly-li tyto vydány podle nařízení.

K části třetí – změna zákona o správních poplatcích

Navrhuje se formulačně upravit znění položky 2 písm. a) tak, aby správní poplatek ve výši 20,- Kč byl vybrán z nahlédnutí na konkrétní zápis v matriční knize nebo nahlédnutí do podkladů uložených ve sbírce listin nebo druhopisu matriční knihy ke konkrétnímu zápisu.

Dále se navrhuje vložit do položky 2 nové písmeno f), které stanoví správní poplatek za vyhledávání v matričních knihách, druhopisech matričních knih nebo sbírkách listin, a to ve výši 100,- Kč za každou i započatou hodinu.

Odbor všeobecné správy připravuje i **novelu vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, ve znění pozdějších předpisů.**

Tato vyhláška bude upravovat:

- možnost vydání formuláře, který se připojí k matričnímu dokladu, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství;
- formulář vyplněný pomocí výpočetní techniky matrikář opatří datem vydání, svým jménem, popř. jmény, příjmením, podpisem a otiskem úředního razítka matričního úřadu. Formulář pevně spojí s vydaným matričním dokladem, vysvědčením o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo vysvědčením o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství do svazku sešitím, které se přelepí. Přelepka se opatří otiskem úředního razítka matričního úřadu z obou stran tak, že část otisku úředního razítka je otištěna na přelepce a část na listině.

9. Různé

- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) – Nařízení GDPR**

Mimo plánovaný program porady byla projednávána též problematika vztahu Nařízení GDPR k zákonu o matrikách a činnosti matrikářů a ověřujících osob.

Pokud jde o činnost na úseku matrik, v zákoně o matrikách (§ 25 odst. 1) je výslovně upraven okruh oprávněných osob, které mohou nahlížet do matričních knih a sbírek listin, resp. druhopisů matričních knih, vedených do 31. 12. 1958, mohou požádat o vydání matričního dokladu, atd. Zároveň jsou zde stanoveny podmínky pro manipulaci s matričními knihami, jejich ochranu, uložení a archivaci.

Účastníkům porady bylo v této souvislosti zdůrazněno, že v případě, kdy probíhá metodická konzultace mezi matričním úřadem a krajským úřadem (případně krajským úřadem a Ministerstvem vnitra) v jakékoliv matriční záležitosti, je nezbytné matriční doklady obsahující osobní údaje konkrétních fyzických osob (které jsou přílohou k žádosti o metodickou pomoc) zasílat prostřednictvím datové schránky, nikoliv např. formou přílohy k e-mailu. E-mailem je možno tyto doklady zasílat pouze, budou-li osobní údaje fyzických osob důkladně anonymizovány, a požadavkům Nařízení GDPR bude přizpůsoben i text takového e-mailu.

Ve věci dopadů Nařízení GDPR na agendu vidimace a legalizace plně odkazujeme na Informaci Ministerstva vnitra č. 9/2018 a podrobnější informace k GDPR vydávané Ministerstvem vnitra.

- **Předkládání cizozemských matričních dokladů k žádosti o udělení státního občanství České republiky, k uzavření manželství, vstupu do registrovaného partnerství, narození dítěte, atd.**

Vzhledem ke značnému nápadu žádostí o udělení státního občanství České republiky v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky) jsme již v minulosti žádali úřady, příslušné k přijetí žádostí o udělení státního občanství České republiky, o součinnost spočívající v kontrole matričních dokladů žadatelů, a to ještě před odesláním žádosti o udělení státního občanství České republiky na Ministerstvo vnitra. V případě zjištění chybných údajů či rozporu v předložených matričních dokladech tento úřad zajistí v součinnosti s žadatelem, či z úřední povinnosti nápravu, a poté žádost o udělení státního občanství České republiky spolu s opravenými matričními doklady a dalšími stanovenými podklady zašle Ministerstvu vnitra.

Při nabírání žádostí o udělení státního občanství České republiky je třeba u cizozemských matričních dokladů ověřit rovněž soulad jejich úředních překladů s Nařízením vlády.

Nařízení vlády je obecně závazným právním předpisem, řídí se jím matrikáři a musí se jím řídit i překladatelé. Bohužel v praxi ještě dochází k tomu, že překladatelé se tímto nařízením v některých případech neřídí, a tak mohou být v některých překladech chyby. Ministerstvo vnitra opakovaně upozornilo Ministerstvo spravedlnosti, že soudní tlumočníci nepostupují v souladu s tímto nařízením.

Nezjednal-li nápravu úřad, který žádost o udělení státního občanství České republiky nabíral, a je-li tento rozpor zjištěn Ministerstvem vnitra v průběhu správního řízení o udělení státního občanství České republiky, je žadatel vyzván, aby učinil potřebné kroky ke zjednání nápravy, resp. přeje-li si i nadále užívat příjmení v nesprávné podobě, učinil prohlášení ve smyslu ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách. Následně žadatel doručí Ministerstvu vnitra nový matriční doklad. Na Listině o udělení státního občanství České republiky bude poté uvedena podoba příjmení žadatele po provedení opravy matričního zápisu, resp. po učiněném prohlášení ve smyslu ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách. V této souvislosti upozorňujeme, že prohlášení podle ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách není možné učinit před Ministerstvem vnitra, neboť zákon o matrikách výslovně stanoví, že uvedené prohlášení je možné učinit před kterýmkoliv *matričním úřadem*.

Při přijímání žádostí o udělení státního občanství České republiky je proto nezbytné, aby úřad, příslušný k přijetí žádosti o udělení státního občanství České republiky, žadatele na případné nedostatky v jeho matričních dokladech upozornil, a ještě před odesláním žádosti Ministerstvu vnitra tyto nedostatky v součinnosti s žadatelem odstranil.

V případě, že žadatel trvá na odeslání žádosti s chybnými matričními doklady, popř. odmítne poskytnout úřadu součinnost nezbytnou k provedení opravy matričních dokladů, úřad na tuto skutečnost upozorní Ministerstvo vnitra v průvodním dopise k žádosti a žádost spolu se všemi doklady zašle Ministerstvu vnitra. Ministerstvo vnitra žadatele následně v rámci řízení o udělení státního občanství České republiky

vyzve k odstranění nedostatků jeho žádosti (tj. k opravě úředních překladů matričních dokladů, k zajištění vyššího ověření, apod.).

Vzhledem k tomu, že stanovisko úřadu příslušného k přijetí žádosti o udělení státního občanství České republiky je důležitým podkladem při rozhodování Ministerstva vnitra, je nezbytné, aby všechny shora uvedené skutečnosti byly do tohoto stanoviska uvedeny (např. žadatel byl vyzván k zajištění opravy úředních překladů, nicméně tuto opravu odmítl a trval na odeslání své žádosti na Ministerstvo vnitra).

Závěrem podotýkáme, že některé úřady, které žádosti o udělení státního občanství České republiky nabírají, zasílají Ministerstvu vnitra po matriční stránce bezchybné spisy. Za tuto součinnost velmi děkujeme a žádáme i ostatní úřady, aby kontrole matričních dokladů žadatelů o udělení státního občanství České republiky věnovaly před jejich odesláním Ministerstvu vnitra větší pozornost.

* * *

Nařízení vlády nabylo účinnosti dnem 1. 1. 2007. V matriční i státoobčanské praxi se však velmi často setkáváme s případy, že žadatel předložil svůj cizozemský matriční doklad, opatřený úředním překladem do českého jazyka, který je v rozporu s tímto nařízením, avšak byl vyhotoven *před nabytím* jeho účinnosti.

Na poradě bylo dohodnuto, že matriční doklady, opatřené úředním překladem, vyhotoveným před nabytím účinnosti Nařízení vlády, tj. před 1. 1. 2007, a provedeným v rozporu s tímto nařízením, **nelze akceptovat**. Tyto jsou předkládány k úřednímu jednání po 1. 1. 2007, a proto je třeba posuzovat tyto podle právní úpravy platné v době, kdy jsou k úřednímu jednání předkládány. Žadatel proto bude vyzván, aby zajistil opravu úředního překladu svého matričního dokladu/ů v souladu s tímto nařízením. Jen tímto způsobem zajistíme sjednocení údajů uvedených na všech matričních dokladech vydaných matričními úřady v České republice.

Pokud se cizinec na území České republiky narodil, nebo zde uzavřel manželství/registrované partnerství, byl mu vydán rodný list, oddací list nebo doklad o registrovaném partnerství před nabytím účinnosti Nařízení vlády a v rozporu s ním, cizinec bude na rozpor upozorněn a pouze s jeho souhlasem bude provedena oprava příslušného matričního zápisu a vydán nový matriční doklad. Nebude-li souhlasit, **oprava z úřední povinnosti nebude provedena** a jeho jméno/a a příjmení zůstane i nadále v matriční knize a na matričním dokladu uvedeno v rozporu s Nařízením vlády.

- **Změna příjmení cizojazyčného**

Za vydání povolení změny příjmení *cizojazyčného* se hradí správní poplatek ve výši 100,- Kč³⁰.

Po konzultaci s Ministerstvem financí, které je gestorem zákona o správních poplatcích, se uvedený správní poplatek vybere za povolení změny příjmení cizojazyčného, např. Černěnko → Tchernenko, popř. Tchernenko → Černěnko.

Pokud však žadatel užívá např. příjmení Černý a požaduje změnu příjmení na Black, či Schwarz, jedná se o změnu příjmení na jiné příjmení a bude-li jeho žádosti vyhověno, uhradí správní poplatek ve výši 1.000,- Kč³¹.

³⁰ Položka 11 písm. a) sazebníku uvedeného v příloze zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Položka 11 písm. b) sazebníku uvedeného v příloze zákona č. 634/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

II. VIDIMACE A LEGALIZACE

1.

Vidimace souboru listin, jehož součástí je listina, kterou není možno vidimovat

Zatímco speciální právní úprava na úseku vidimace a legalizace je obsažena v zákoně č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), ve znění pozdějších předpisů, obecnou právní úpravou je správní řád, a to konkrétně jeho část čtvrtá – vyjádření, osvědčení a sdělení (tzv. jiné úkony podle správního řádu).

V případě, kdy správní orgán (ověřující osoba) shledá, že dle příslušných ustanovení zákona o ověřování není možno daný úkon (vidimaci, legalizaci) provést, je dle ustanovení § 155 odst. 3 správního řádu povinen o tom na požádání písemně uvědomit dotčenou osobu a sdělit důvody, které k tomuto závěru vedly. Ověřující osoba tak žadateli vydá písemné sdělení, ve kterém uvede konkrétní zákonné ustanovení, na jehož základě nemohlo být žadateli vyhověno. Toto je vyhotoveno ve formě samostatného listu, který je opatřen razítkem a podpisem ověřující osoby. Uvedený postup je ze strany ověřujících osob v praxi aplikován a dosud jsme se nesetkali s aplikačními nejasnostmi v této věci.

V praxi se vyskytují případy, kdy je k vidimaci předložen svazek listin, který obsahuje různé druhy listin (např. prvopisy, již ověřené listiny, apod.). Zároveň mohou nastat situace, kdy součástí svazku je i listina, kterou není možno dle zákona vidimovat (např. prostá fotokopie listiny, listina obsahující plastické razítko, atd.).

Pro tyto případy vytvořil odbor všeobecné správy Ministerstva vnitra doporučený metodický postup, který byl popsán v bodě 111 Zápisu 2017. Tento metodický materiál byl následně všem účastníkům porady rozeslán k dalšímu opatření, resp. k seznámení ověřujících osob se zde obsaženými závěry, a ke sjednocení postupů při provádění ověřování v diskutovaných případech.

V této souvislosti považujeme za nezbytné zmínit, že dlouhodobou snahou odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra je sjednocování výkonu agendy vidimace a legalizace stran všech ověřujících osob, a to zejména pomocí stanovisek a metodických pokynů, které jsou z naší strany vydávány. Snahou především je, aby všichni žadatelé o provedení vidimace či legalizace měli u všech subjektů provádějících ověřování podle zákona o ověřování stejné podmínky. Metodicky jsou zejména upravovány ty situace, které zákon o ověřování výslovně neřeší, avšak požadavek na stanovení jednotného postupu v těchto situacích vyvstal z aplikační praxe ověřujících osob (viz například problematika vidimace souboru listin). Odbor všeobecné správy Ministerstva vnitra proto ověřujícím osobám poskytuje metodické návody, jak je možno uvedené situace řešit v souladu s platnými právními předpisy. Na místě je třeba zdůraznit, že se jedná o postupy doporučené, které nejsou pro

ověřující osoby právně závazné. Jejich dodržování však lze předpokládat s ohledem na skutečnost, že se v daném případě jedná o metodiku vytvořenou gestorem zákona o ověřování.

V návaznosti na rozeslaný Zápis 2017 (resp. v návaznosti na bod 111 tohoto zápisu) byl odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra doručen dotaz zástupců České pošty, s. p., který se týkal závěrů obsažených v tomto metodickém materiálu.

Předmětem dotazu zástupců České pošty, s. p., je aplikace bodu 111 Zápisu 2017. Konkrétně se jedná o situaci, kdy žadatel o provedení vidimace předloží soubor listin, přičemž jednotlivé listy tohoto souboru jsou pevně spojeny do svazku předepsaným způsobem (nejčastěji jsou listiny sešity, sešití je přelepeno a přelepky opatřeny z obou stran otiskem úředního razítka), přičemž tento svazek obsahuje různé druhy listin (ve svazku jsou obsaženy prvopisy, již ověřené vidimované listiny, atd.) a dále svazek obsahuje listinu, kterou dle příslušných ustanovení zákona o ověřování nelze vidimovat (např. prostou fotokopii listiny, listinu obsahující plastický text nebo otisk plastického razítka, aj.).

K tomuto zástupci České pošty, s. p. ve svém dotazu uvedli, že v minulosti obdrželi stanoviska Ministerstva vnitra se závěrem, že je v takových případech možné vidimaci provést jako celek s tím, že na kopii listiny, kterou ze zákona nelze vidimovat, je možno vyznačit, že vidimaci nelze provést s odkazem na příslušné ustanovení zákona o ověřování (např. § 9 písm. h), § 9 písm. e)). Vidimace každého druhu listiny obsaženého ve svazku bude provedena samostatně (např. samostatně prvopisy a samostatně již ověřené vidimované listiny) a to tak, že na každém listu (straně) vidimované listiny bude vyznačena ověřovací doložka.

Na shora zmiňované pracovní poradě (2017) bylo ze strany účastníků namítnuto, že pro uvedený metodický postup, který Ministerstvo vnitra pro takové případy v minulosti vypracovalo, není právní opora, stejně jako pro dopisování jakéhokoliv textu ověřující osobou na vidimovanou listinu.

Ministerstvo vnitra se následně uvedeným podnětem zabývalo, revidovalo svá původní stanoviska ve věci vidimace souboru listin, a dospělo ke změně ve výkladu uvedené problematiky. Následně byl vypracován nový metodický postup, který byl rozeslán v podobě odpovědi na bod 111 Zápisu 2017. Všem ověřujícím osobám tak bylo v této souvislosti doporučeno, aby dle původních metodických pokynů Ministerstva vnitra již nadále nepostupovaly, neboť postup zde uvedený (dopisování jakéhokoliv textu na vidimovanou listinu) nemá oporu v právním předpisu.

Na poradě (2018) bylo opětovně zdůrazněno, že listinu, která je součástí předloženého svazku listin a kterou však není možno dle zákona o ověřování vidimovat (např. prostá fotokopie), není možno zahrnout do vidimovaného svazku a tento svazek jako celek spojit předepsaným způsobem (tj. celý svazek sešít, sešití přelepit a přelepku opatřit otiskem razítka z obou stran). Zároveň bylo zdůrazněno, že není možné, aby ověřující osoba na tuto listinu cokoliv dopisovala (např. poznámku „tato strana se neověřuje“, apod.).

Na pracovní poradě bylo v této věci dále zdůrazněno, že postupy, které byly ze strany Ministerstva vnitra pro případy vidimace souboru listin vytvořeny, jsou postupy doporučenými, neboť zákon o ověřování ani prováděcí vyhláška k tomuto zákonu problematiku vidimace souboru listin neřeší.

2.

Připravované novely právních předpisů na úseku ověřování

1. Novela zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), ve znění pozdějších předpisů

- v návrhu novely zákona o ověřování se nově upravují, resp. doplňují a upřesňují ustanovení zejména ohledně následujících záležitostí:
 - Vidimace listin opatřených tzv. viditelnými zajišťovacími prvky
 - navrhuje se vypustit větu „*jenž je součástí obsahu právního významu této listiny*“ z příslušných ustanovení zákona o ověřování
 - navrhuje se podřadit „plastický text“ a „plastické razítko“ pod tzv. viditelné zajišťovací prvky (vidimace bude po splnění zákonných podmínek možná)
 - Postup v případě, že žadatel o legalizaci nemůže číst nebo psát
 - zpřesnění stávajícího postupu
 - Legalizace podpisu na cizojazyčných listinách
 - sjednocení s právní úpravou obsaženou v notářském řádu a vyhlášce, kterou se provádí zákon o zahraniční službě (upravuje ověřovací činnost konzulárních pracovníků ZÚ ČR v cizině)
 - navrhuje se, aby legalizaci bylo možno provést, pokud ověřující osoba ovládá v dostatečné míře jazyk, v němž je listina psána
 - Prokazování totožnosti žadatele o legalizaci, případně svědků, jde-li o legalizaci za účasti dvou svědků
 - upřesnění, resp. rozšíření výčtu dokladů, kterými může žadatel o legalizaci prokázat úřadu svoji totožnost
 - zejména je navrhováno rozšířit výčet dokladů, kterými může svoji totožnost prokázat cizinec, resp. osoba požívající na území České republiky některou z forem mezinárodní ochrany (dosud velmi omezené možnosti pro tyto osoby)
 - Kontrolní činnost na úseku vidimace a legalizace
 - navrhuje se zakotvit ustanovení týkajících se kontrolní činnosti na úseku vidimace a legalizace přímo v zákoně o ověřování
 - zefektivnění provádění kontrolní činnosti a s tím související předcházení možným pochybením ověřujících

osob, která mohou být v konkrétních případech (zejména jde-li o legalizaci) velmi závažná.

- Další dílčí poznatky z aplikační praxe
 - navrhuje se stanovit zákonnou překážku pro neprovedení legalizace, pokud žadatel, popř. svědci, nepředloží platný doklad totožnosti
 - navrhuje se zakotvit nemožnost provedení legalizace podpisu nahrazeného mechanickými prostředky (faksimile, podpisová razítka) a elektronického podpisu
 - nově se navrhuje upravit problematiku legalizace podpisu na částečně vyplněných a nevyplněných formulářích
 - nově se navrhuje povinně uvádět údaj o výši správního poplatku do ověřovací knihy (dosud upraveno pouze metodicky)
 - nově se navrhuje uvádět více údajů do ověřovací knihy (dosud upraveno pouze metodicky – např. údaj o přítomnosti viditelného zajišťovacího prvku na předložené listině)
 - navrhuje se právně zakotvit možnost vyhotovení ověř. doložky též na listině (vytištěním)
- **aktuální stav:** meziresortní připomínkové řízení bylo ukončeno, v nejbližší době se uskuteční vypořádací porada. Termín pro předložení materiálu vládě je stanoven na 31. července 2018.
- **předpokládané datum nabytí účinnosti:** 16. únor 2019

2. Novela vyhlášky č. 36/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu, ve znění pozdějších předpisů

- navrhuje se upravit zejména:
 - Způsob vyznačení ověřovací doložky na listině
 - ověřovací doložka se na listině vyznačí tak, aby nezasahovala do obsahu listiny, zejména aby jej zčásti nebo zcela nezakrývala
 - Vzor úvodního listu ověřovací knihy
 - stanovení jednotného vzoru úvodního listu ověřovací knihy, jehož součástí bude především název úřadu, označení ověřovací knihy a datum prvního a posledního zápisu v ověřovací knize
 - Vzor listu podpisových vzorů
 - stanovení jednotného vzoru listu podpisových vzorů ověřujících osob

- Způsob provádění zápisů do ověřovací knihy
 - bude zakotveno, že zápis provádí ověřující osoba vlastnoručně
 - zároveň bude připuštěna možnost částečného nahrazení vlastnoručního vyplnění pomocí výpočetní techniky (nalepením štítku opatřeného pomocí výpočetní techniky do ověřovací knihy)
 - Způsob provádění oprav v ověřovací knize a ověřovací doložce
 - bude zakotven jednotný způsob provádění těchto oprav
 - opravy jiným způsobem, než jak stanoví vyhláška, již nebude možno provádět (např. bělením či přelepováním)
 - Úprava přílohy č. 2 vyhlášky v návaznosti na navrhovanou novelu zákona o ověřování
 - vypuštění textu „*jenž je součástí obsahu právního významu této listiny*“ z ověřovací doložky pro vidimaci
 - Úprava tiskopisu ověřovací knihy
 - konkrétně budou upraveny sloupce 8 a 10 v návaznosti na navrhovanou novelu zákona o ověřování
 - do sloupce 8 bude ověřující osoba nově vyznačovat rovněž údaj podle § 8 písm. d), e) a f) zákona o ověřování
 - do sloupce 10 bude ověřující osoba nově vyznačovat též výši vybraného poplatku za provedený úkon vidimace či legalizace
- **aktuální stav:** s rozesláním do meziresortního připomínkového řízení se čeká na průběh legislativního procesu návrhu novely zákona o ověřování (standardně až po 2. čtení v Poslanecké sněmovně)
 - **předpokládané datum nabytí účinnosti:** 16. únor 2019

3. Novela vyhlášky č. 36/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu, ve znění pozdějších předpisů

- novela iniciovaná každoročně
- týká se zařazení obcí do Seznamu obecních úřadů provádějících ověřování (změna Přílohy č. 1 vyhlášky)
- žádost obce vč. stanovisek OÚ ORP a KÚ je třeba doručit Ministerstvu vnitra nejpozději do 31. července 2018, po tomto datu již není možné garantovat zařazení do seznamu, a to s ohledem na lhůty stanovené pro legislativní proces
- obec je možné ze seznamu i vyřadit

- **aktuální stav:** rozeslání do meziresortního připomínkového řízení plánováno na září 2018
- **nabytí účinnosti:** 1. leden 2019.

V této souvislosti je třeba upozornit, že jde o náměty, které mohou být v průběhu legislativního procesu měněny či upravovány.

III. STÁTNÍ OBČANSTVÍ

- odpovědi na dotazy krajských úřadů

A. Krajský úřad Královéhradeckého kraje (dále jen „KÚKH“)

1. **K § 7 odst. 2 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), dále jen „ZSO“**

a) **Dotaz KÚKH: Jak má postupovat matriční úřad při nabytí českého státního občanství určením otcovství na základě předloženého znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví genetika dle § 7 odst. 2 ZSO?**

b) **Odpověď Ministerstva vnitra (dále jen „MV“):** Originál znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, bude založen do sbírky listin. Jediným přípustným typem testu otcovství, kterým lze prokázat splnění podmínky prokázání otcovství stanovené v § 7 odst. 2 ZSO, je znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, provedený znalcem nebo znaleckým ústavem zapsaným v seznamu znalců nebo znaleckých ústavů vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Doložení jakéhokoliv jiného typu testu otcovství není z hlediska § 7 odst. 2 ZSO relevantní, pokud jde o otázku nabytí státního občanství České republiky. Pokud nebude předložen znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, nedojde k nabytí státního občanství určením otcovství dle § 7 odst. 2 ZSO a dítě nelze zavést do AISEO.

c) **Dotaz KÚKH v plném znění:** Stanovení postupu matričního úřadu při nabytí českého státního občanství po určení otcovství na základě předložené genetické zkoušky dle § 7 odst. 2 zákona č. 186/2014 Sb.

V případě, že bylo určeno otcovství k dítěti, jehož matka není občankou České republiky, státu EU ani nemá trvalý pobyt, ani není bezdomovkyní, nabyde dítě české občanství, pokud rodiče prokázali otcovství matričnímu úřadu genetickou zkouškou formou znaleckého posudku podle zákona o znalcích a tlumočnících.

Jedná se nám o postup matričního úřadu, kterému bude předložen znalecký posudek. Zákon o matrikách nestanoví, aby se předložení posudku o genetické zkoušce zapisovalo do dodatečných záznamů v matriční knize. Má se originál tohoto posudku stát součástí sbírky listin narození, i když sbírku listin tvoří dle § 8 odst. 1 zákona o matrikách listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu? Krajský úřad tedy obdrží při oznamovací povinnosti matričním úřadem spolu se zápisem o určení otcovství pouze prostou kopii, která bude založena ve spise nabytí českého občanství?

d) **Odůvodnění odpovědi MV:** Problematika týkající se nabytí státního občanství České republiky podle § 7 zákona č. 186/2013Sb. byla zčásti řešena již v metodickém pokynu z roku 2017 k provádění zákona č. 186/2013 Sb. bod č. 3,4, str. 6,7 a v zápise z pracovní porady na úseku státního občanství konané 9. a 10. února 2016 body 30 až 33 a bod 35, str. 30 až 35.

V předchozích letech bylo krajským úřadům rovněž sděleno, že originály znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, o prokázání otcovství

otce státního občana ČR genetickou zkouškou budou zakládány ve sbírce listin. Na tomto pokynu MV setrvává.

Sbírku listin tvoří dle § 8 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“), listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu. Přesto, že znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, o prokázání otcovství otce státního občana ČR genetickou zkouškou není takovou listinou, je nezbytné, aby byl jeho originál založen do sbírky listin. Jedná se totiž o právní titul nabytí státního občanství ČR a tento doklad proto bude ve sbírce listin zachován. Krajský úřad si originál posudku případně může vyžádat k nahlédnutí za účelem zjišťování státního občanství a vydání osvědčení o státním občanství ČR. Matriční úřad splní oznamovací povinnost podle § 53 ZSO a při plnění oznamovací povinnosti zašle spolu s oznámením o nabytí státního občanství podle § 7 odst. 2 ZSO krajskému úřadu kopii znaleckého posudku, stejně tak zašle krajský úřad při plnění oznamovací povinnosti MV spolu s oznámením kopii znaleckého posudku. Z uvedeného plyne, že originál znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, o prokázání otcovství otce státního občana ČR genetickou zkouškou bude založen ve sbírce listin, jedna kopie znaleckého posudku bude zaslána KÚ a jedna kopie uvedeného znaleckého posudku bude zaslána MV.

Krajský úřad by měl do své státoobčanské evidence na základě oznámení matričního úřadu zavést nabytí státního občanství ČR dítětem podle § 7 odst. 2 ZSO (po prokázání otcovství státním občanem ČR genetickou zkouškou formou znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví genetika). Do své evidence však KÚ nabytí státního občanství ČR dítětem dle § 7 odst. 2 ZSO zapíše teprve tehdy, pokud je z oznámení matričního úřadu patrné, že jsou současně splněny všechny podmínky stanovené v § 7 odst. 2 ZSO, tj:

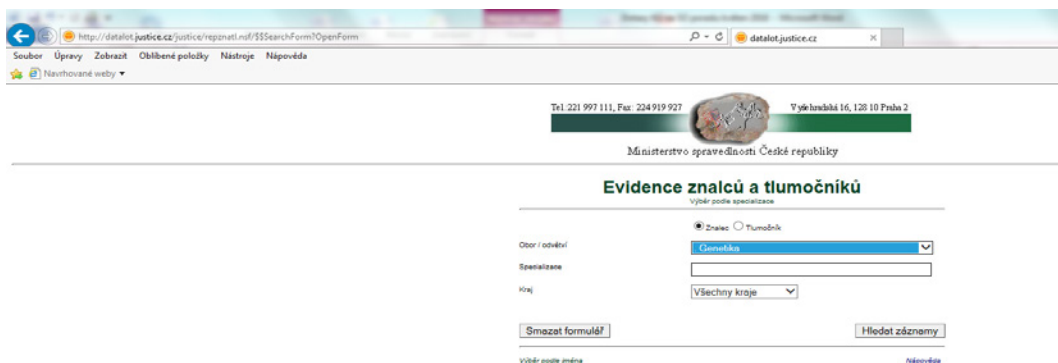
- 1) jedná se o dítě,
- 2) matka dítěte není státní občankou České republiky, státu Evropské unie ve smyslu legislativní zkratky zavedené v § 7 odst. 1 ZSO, nemá trvalý pobyt na území České republiky ani není bezdomovkyní,
- 3) k dítěti bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství státního občana České republiky a
- 4) rodiče prokázali otcovství státního občana ČR matričnímu úřadu genetickou zkouškou formou znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

Oznámení o nabytí státního občanství České republiky dle § 7 odst. 1 či 2 zákona o státním občanství činí dle § 53 ZSO matriční úřad, který vede knihu narození nebo krajský úřad, který vydal pro dítě (za účelem zápisu dítěte narozeného v cizině, k němuž bylo v cizině rovněž určeno otcovství státního občana ČR) osvědčení o státním občanství České republiky. Krajský úřad o oznámení nabytí českého státního občanství podle § 7 odst. 2 ZSO nevede spis, pouze zapíše nabytí státního občanství do příslušných evidencí a dále dle § 53 ZSO oznámí nabytí státního občanství ČR dítětem MV. V oznámení adresovaném MV výslovně uvede všechny údaje svědčící o splnění podmínek viz výše ad 1) až 4).

Znalcem je ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, osoba, kterou do této funkce jmenoval pro konkrétní

obor, odvětví a specializaci ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž k tomu byl ministrem spravedlnosti pověřen.

Znaleckou a tlumočnickou činnost mohou vykonávat (pokud jde o fyzické osoby) pouze znalci a tlumočníci zapsaní do **seznamu znalců a tlumočnicků**. Informaci o tom, zda je konkrétní osoba znalcem či nikoliv, je možné ověřit v seznamu znalců a tlumočnicků, který vede Ministerstvo spravedlnosti a uveřejňuje jej na svých internetových stránkách, viz obrázek.

Osoby nezapsané do seznamu znalců a tlumočnicků mohou být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny znalci nebo tlumočníky jen výjimečně za podmínek stanovených v § 24 zákona o znalcích a tlumočnících.

Vedle znalců - fyzických osob vykonávají znaleckou činnost taktéž znalecké ústavy. **Znaleckým ústavem** je právnická osoba nebo její organizační složka, která je specializována na znaleckou činnost a je zapsána do seznamu znaleckých ústavů.

Seznam znaleckých ústavů vede a o zápisu do něj rozhoduje ministerstvo spravedlnosti. Seznam znaleckých ústavů se člení na dva oddíly. Do druhého oddílu seznamu znaleckých ústavů se zapisují vysoké školy nebo jejich součásti a veřejné výzkumné instituce, případně jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky vykonávající vědeckovýzkumnou činnost v příslušném oboru. Tyto ústavy jsou však určeny pro zpracování znaleckých posudků ve zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení. Do prvního oddílu seznamu se zapisují ostatní znalecké ústavy.

Z důvodu názornosti je připojen následující obrázek. Jedná se o vstupní elektronický formulář spravovaný Ministerstvem spravedlnosti, který je přístupný prostřednictvím internetu (viz <http://datalot.justice.cz>) a umožňuje ověření, zda se u konkrétního ústavu jedná o kvalifikovaný ústav pro znaleckou činnost v konkrétním oboru.

Seznam ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost

Název ústavu:

Obor:

Rozsah znaleckého oprávnění:

Smazat formulář Hledat záznamy

[Podmínky pro zápis do seznamu znaleckých ústavů](#) [Kontaktujte nás](#)

Na následujícím obrázku je ukázka ověření náhodně vybraného znaleckého ústavu v seznamu znaleckých ústavů vykonávajících znaleckou činnost v oboru zdravotnictví, odvětví genetika, který vede ministerstvo spravedlnosti.

GENERI BIOTECH s.r.o.

Oddě: 1 IČO: 63221667

Adresa sídla: Machkova 581/42, 500 11 Hlavoň Králové - Třebeš, Královéhradecký

Kraj: Královéhradecký

Kontakty: Telefon: 495008353, 604230832, fax: 495008310, e-mail: info@generi-biotech.com

OBORY ZNALECKÉ ČINNOSTI
Zdravotnictví
Genetika
Účelem znaleckého oprávnění pro genetiku – určování otceví pomocí DNA testů

INFORMACE MINISTERSTVA SPRÁVEDLNOSTI

Náležitosti znaleckého posudku jsou následující. Písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti. Z hlediska obsahové stránky by měl v posudku znalec uvést popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, nebo souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (tzv. nález), a výčet otázek, na které má odpovědět včetně odpovědí na tyto otázky (tzv. posudek). Nedílnou součástí každého znaleckého posudku musí být taktéž znalecká doložka. Znalecká doložka obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat posudky, a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku. *V příloze č. 4 je pro názornost připojen anonymizovaný znalecký posudek provedený znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví genetika.*

Pro představu jsou dále uvedeny možné typy testů otcovství. Zde se jedná o typy testů prováděných jedním ze znaleckých ústavů. Požadavkům stanoveným v § 7 odst. 2 ZSO vyhovuje pouze typ testu, který je uveden v třetím pořadí, tj.: znalecký posudek pro soukromé osoby.

Srovnání parametrů všech typů testů otcovství

	anonymní test otcovství	akreditovaná zkouška otcovství	znalecký posudek pro soukromé osoby	znalecký posudek pro soud
identita osob	nesledována	ověřena	ověřena	ověřena
cena	2 950 Kč	9 950 Kč (po aplikaci slev)	12 415 Kč (po aplikaci slev)	16 680 Kč + náklady k zajištění vzorků
test podle normy ISO 17025	ne	ano - akreditovaný	ano - akreditovaný	ano - akreditovaný
forma výsledku	sdělení	protokol o zkoušce	posudek na základě protokolu o zkoušce	posudek na základě protokolu o zkoušce
test zadá	zákazník	soukromá osoba	soukromá osoba	soud
uznatelnost testu soudem	ne	individuálně	ano	ano
závěr testu vydá	soukromá firma	znalecký ústav	znalecký ústav	znalecký ústav
odběr vzorku	zajistí	zajistí znalecký ústav	zajistí znalecký ústav	zajistí znalecký ústav
předpoklad proveditelnosti	zákazník	ústav	dohoda všech osob (otec, matka, dítě)	---
je nutný vzorek matky dítěte?	dohoda stran	dohoda stran	ano	ne

Akreditovaná zkouška otcovství je dokument o genetickém testu otcovství (protokol o zkoušce podle normy ISO 17025) s ověřenou identitou účastníků vydaný znaleckým ústavem na žádost účastníků testu. Dokument má vypovídací hodnotu sám o sobě nebo na jeho základě může být vydán běžný znalecký posudek k určení otcovství. Akreditovaná zkouška otcovství vychází vstříc požadavkům na cenově výhodný test otcovství s takovými atributy, pro které může být uznán soudy jako varianta znaleckého posudku, na základě které není potřeba jmenovat znalce a zhotovovat znalecký posudek. **Znalecký posudek** může být proveden buď přímo anebo převodem akreditované zkoušky otcovství ve znalecký posudek. Celková cena je v obou případech stejná.

Rozdíl mezi akreditovanou zkouškou otcovství a znaleckým posudkem je v tom, že akreditovaná zkouška otcovství nemá charakteristiky znaleckého posudku (tj. nemá znaleckou doložku).

Z výše uvedeného vyplývá, že jakákoliv jiná forma doložení testu genetického otcovství než znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, provedeným znalcem nebo znaleckým ústavem zapsaným v seznamu znalců nebo znaleckých ústavů vedeném Ministerstvem spravedlnosti není z hlediska § 7 odst. 2 ZSO relevantní (viz připojená tabulka). Pokud bude předložen jakýkoliv jiný doklad než zákonem požadovaný znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví genetika, nedojde k nabytí státního občanství určením otcovství dle § 7 odst. 2 ZSO a dítě nelze zavést do AISEO.

	anonymní test otcovství	akreditovaná zkouška otcovství	znalecký posudek pro soukromé osoby	znalecký posudek pro soud
test relevantní z hlediska § 7 odst. 2 ZSO	NE	NE	ANO	ANO

2. K § 35 odst. 2, § 66 odst. 2, § 67 odst. 3 ZSO

a) **Dotaz KÚKH: Promíjení předložení matričních dokladů azylantům při učinění prohlášení podle § 35 odst. 1 ZSO (případně při podání žádosti o udělení státního občanství)**

b) **Odpověď MV: Pokud prohlašovatel - azylant nedoloží matriční doklad stanovený v § 35 odst. 2 ZSO (včetně rodného listu) nebo jej doloží, ale bez příslušného ověření, bude krajský úřad postupovat v souladu s § 66 odst. 2 či § 67 odst. 3 ZSO.**

c) Dotaz KÚKH v plném znění: Předkládání matričních dokladů azylantů při podávání žádostí o udělení českého občanství nebo při prohlášení dle § 35 zákona č. 186/2013 Sb.

Vyskytují se případy, kdy azylanti chtějí podávat žádost o udělení českého občanství nebo chtějí činit prohlášení dle § 35 z. 186/2013 Sb. a nevlastní žádný matriční doklad a prohlašují, že nemají možnost matriční doklad získat. Jak postupovat v těchto případech? Je dostačující, aby požádali o prominutí předložení matričního dokladu a učinili pouze prohlášení? Stačí prokázat jejich identitu pouze průkazem k povolení pobytu azylanta, případně požádat o prověření údajů u OAMP? Z praxe víme, že při příchodu na území České republiky azylanti často neuvádějí při zápisu matričních událostí správné osobní údaje, a potom, co se dostanou na území jiného státu, žádají opravu těchto údajů.

d) Odůvodnění odpovědi MV: Azylanti z důvodu udělené mezinárodní ochrany nesmí vstupovat do styku s úřady domovského státu, nelze to po nich ani vyžadovat a nelze tak vyžadovat ani obstarání matričních či jiných dokladů na území domovského státu nebo prostřednictvím jeho zastupitelského úřadu na území ČR. Stačí proto, pokud prohlašovatelé prokáží totožnost doklady azylanta (průkazem o povolení k trvalému pobytu nebo cizineckým cestovním pasem azylanta) vystavenými OAMP a učiní prohlášení o osobních údajích uváděných na rodném listu, oddacím listu apod. Úřad příslušný k přijetí prohlášení zároveň ověří, jaké prohlášení azylant učinil při vstupu na území ČR o jménu, příjmení, osobním stavu apod. Za tím účelem by se měl obrátit na přijímací středisko nebo zařízení pro azylanty či OAMP.

Pokud nedoloží matriční doklad stanovený v § 35 odst. 2 ZSO (včetně rodného listu), bude krajský úřad postupovat v souladu s § 66 odst. 2 či § 67 odst. 3 ZSO. K tomuto odkazujeme na odpověď k bodu 32. str. 36 - 38 metodického pokynu z roku 2017.

Podle § 36 odst. 5 správního řádu je účastník řízení, jeho zástupce nebo podpůrce je povinen předložit na výzvu oprávněné úřední osoby průkaz totožnosti. Průkazem totožnosti se pro účely tohoto zákona rozumí doklad, který je veřejnou listinou, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě bydliště mimo území České republiky a z něhož je patrná i podoba, popřípadě jiný údaj umožňující správnímu orgánu identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněného držitele.

3. K nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), dále jen „GDPR“

a) **Dotaz KÚKH: V jakém rozsahu uchovávat kopie dokladů, které obsahují osobní údaje, a jejichž výčet není stanoven zvláštním právním předpisem.**

b) **Odpověď MV: Zákonný rámec k vedení spisu stanoví zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a správní řád. Rozsah požadovaných dokladů i postup krajského úřadu v řízení vedeném o žádosti ve věci udělení státního občanství České republiky je detailně stanoven v § 11 až 27 ZSO.**

Součástí spisu tak zůstávají podklady, které vyhotovil či zajistil krajský úřad, zejména tedy průvodní dopis k žádosti, vyžádání stanoviska obce. Dále by měly součástí spisu zůstat podklady s údaji, které potřebuje KÚ k zajištění složení státoobčanského slibu a splnění oznamovací povinnosti, včetně zavedení osoby do státem vedených evidencí (AISEO), tj. zejména žádost, životopis a dotazník.

c) **Dotaz KÚKH v plném znění: V souvislosti s aplikací GDPR vás žádáme o názor, v jakém rozsahu uchovávat kopie dokladů, které obsahují osobní údaje, a jejichž výčet není stanoven zvláštním právním předpisem, a to jak na úseku státního občanství, tak i na úseku matrik.**

d) **Odůvodnění odpovědi MV: Rozsah shromažďovaných údajů se dle MV v souvislosti s GDPR nemění, rozhodující je dle názoru MV, že shromažďování podkladů k rozhodnutí, včetně osobních údajů, se děje na základě žádosti fyzické osoby a v rozsahu zákonných ustanovení, tedy v souvislosti s plněním povinnosti správního orgánu jako správce; nedochází tím ke shromažďování údajů bez vědomí fyzické osoby a nezákonně. Žádost podávají samy fyzické osoby - vědí, co předkládají a souhlasí tedy se zpracováním údajů pro účely správního řízení. Obdobně platí uvedené pro řízení na matričním úseku.**

Zákonný rámec k vedení spisu stanoví zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a správní řád. Rozsah požadovaných dokladů i postup krajského úřadu v řízení vedeném o žádosti ve věci udělení státního občanství České republiky je detailně stanoven v § 11 až 27 ZSO.

Součástí spisu tak zůstávají podklady, které vyhotovil či zajistil krajský úřad, zejména tedy průvodní dopis k žádosti, vyžádání stanoviska obce. Dále by měly součástí spisu zůstat podklady s údaji, které potřebuje KÚ k zajištění složení státoobčanského slibu a splnění oznamovací povinnosti, včetně zavedení osoby do státem vedených evidencí (AISEO), tj. zejména žádost, životopis a dotazník.

Každý původce, který vede ve smyslu ustanovení § 63 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů povinně spisovou službu, proto musí dodržovat všechny

uvedené zásady a s nimi související požadavky, tedy musí zabezpečit jejich realizaci prostřednictvím vnitřních opatření. Vzhledem k rozsahu nových požadavků dle GDPR v oblasti ochrany osobních údajů musí být upraveny zejména všechny informační systémy spravující dokumenty, tedy elektronické systémy spisové služby, samostatné evidence dokumentů a také další informační systémy (databáze a jakékoliv soubory informací obsahující osobní údaje žijících osob).

B. Krajský úřad Moravskoslezského kraje (dále jen „KÚMSK“)

1. K § 36 ZSO

a) **Dotaz KÚMSK:** Jak vysvětlit pojem „svěření dítěte pravomocným rozhodnutím soudu do péče“?

b) **Odpověď MV:** Splnění podmínky svěření dítěte do náhradní péče pravomocných rozhodnutí, včetně charakteru náhradní péče, posuzuje MV vždy v souvislosti s konkrétním případem a nelze proto poskytnout taxativní výčet všech forem náhradní péče, které podle MV spadají pod ustanovení § 36 ZSO

c) **Dotaz KÚMSK v plném znění:** Prohlášení podle § 36 zákona o státním občanství – vysvětlení pojmu „dítě svěreno pravomocným rozhodnutím soudu do péče“. Žádáme o upřesnění, jaké druhy svěření dítěte do péče lze pod dané zákonné ustanovení zahrnout (např. svěření dítěte do předadopční péče, předpěstounské péče, pěstounské péče, pěstounské péče na dobu určitou – 1 rok, dítěti ustanoven opatrovník, apod.).

d) **Odůvodnění odpovědi MV:** Splnění podmínek pro nabytí státního občanství ČR na základě prohlášení podle § 36 ZSO posuzuje MV, včetně posouzení charakteru náhradní péče, o níž bylo pravomocně soudem rozhodnuto, tj. zda lze pravomocné rozhodnutí soudu o svěření dítěte do péče jiné osoby podřadit pod ustanovení § 36 ZSO.

C. Krajský úřad Jihomoravského kraje (dále jen „KÚJMK“)

1. K § 17 zákona č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů

a) **Dotaz KÚJMK:** Neodporují si stanoviska a přípisy MV týkající se pozbytí státního občanství ČR dle § 17 zákona č. 40/1993 Sb.?

b) **Odpověď MV:** K pozbytí českého státního občanství podle § 17 zákona č. 40/1993 Sb. nedošlo, pokud oba manželé nabyli totéž cizí státní občanství v tentýž den, bez ohledu na dosavadní státní občanství druhého manžela, a manželství v den „společného“ nabytí cizího státního občanství trvalo. Je však třeba vždy přihlídnout ke konkrétnímu případu. Pokud by byl v konkrétním případě zvolen odlišný postup a bylo vydáno rozhodnutí podle § 47 ZSO, musí být takové rozhodnutí v souladu s § 68 správního řádu řádně odůvodněno.

c) Dotaz KÚJMK v plném znění: Žadatelka o zjištění státního občanství České republiky a o vydání osvědčení o státním občanství České republiky (nar. 18.01.1952), která narozením nabyla československé státní občanství a současně státní občanství Izraele, a která se k 01.01.1969 stala podle ust. § 2 odst. 2 zákona č. 39/1969 Sb., státní občankou České republiky, byla dne 19.09.1995 na vlastní žádost naturalizována ve Velké Británii. Současně ve stejný den byl s uvedenou občankou České republiky naturalizován ve Velké Británii i její manžel, státní občan Izraele, který však nebyl státním občanem České republiky.

Ministerstvo vnitra svými přípisy, VS-1388/50/2-2007 ze dne 17.07.2007, VS-1388/50/2-2007 ze dne 01.02.2008, MV-92751-3/VS-2016 ze dne 29.06.2016, opakovaně vyslovilo svůj názor, že k pozbytí českého státního občanství nedošlo ani v případech atypických, a to tehdy, kdy cizí státní občanství nabyli manželé, čeští státní občané, v jeden den. Ve všech zmíněných vyjádřeních, příp. metodických pokynech, je uvedeno, že oba manželé, kteří nabyli cizí státní občanství v jeden den, byli státními občany České republiky.

Nicméně, ve stanovisku Ministerstva vnitra č.j. VS – 452/511/2-2008 ze dne 16.06.2008, které se odklání od výše uvedeného stanoviska v definici občanství, je uveden příklad, kdy státní občanka České republiky a její manžel, kubánský státní občan, nabyli dne 04.05.1995 kanadské státní občanství. Ministerstvo vnitra pak k uvedenému uvádí, že česká občanka ani za těchto okolností nepozbyla státní občanství České republiky. V uvedeném stanovisku se ministerstvo odchýlilo v definici státního občanství manžela – manželky, kdy již neuvádí, že oba manželé mají být občané České republiky.

Pozbyla česká státní občanka, která nabyla dne 19.09.1995 státní občanství Velké Británie na základě vlastní žádosti, podle ust. § 17 zákona č. 40/1993 Sb. státní občanství České republiky, když ve stejný den nabyl státní občanství Velké Británie i její manžel, izraelský státní občan, anebo české občanství vzhledem k výjimce v ust. § 17 nepozbyla?

d) Odůvodnění odpovědi MV: Přípisy a uvedená stanoviska MV si neodporují. Rozhodující je, zda manžel české státní občanky nabyl cizí státní občanství v tentýž den jako ona, bez ohledu na jeho dosavadní státní občanství, a manželství v den „společného“ nabytí cizího státního občanství trvalo. Rozhodující naopak není, zda byli oba manželé zároveň státními občany ČR, takovou podmínku zákon nestanovil.

Lze pak totiž dovodit, že k pozbytí státního občanství České republiky u manželky nedošlo, neboť se jedná o případ, kdy nabyla cizí státní občanství v souvislosti s uzavřením manželství se státním občanem cizího státu, a to za předpokladu, že došlo k nabytí cizího státního občanství manžela za trvání manželství. Pokud oba manželé nabyli totéž cizí státní občanství v tentýž den, příslušný úřad již nezjišťuje, který z manželů nabyl cizí státní občanství dříve. Jedná se pouze o krátký časový úsek a ve většině uvedených případů ani nelze přesný okamžik nabytí státního občanství zjistit. Rozhodující je tedy stejné datum určené dnem, měsícem a rokem.

Bylo zároveň zdůrazněno, že podle uvedeného právního názoru budou postupovat všechny krajské úřady ve smyslu legislativní zkratky zavedené v §17 ZSO (krajský úřad, v hlavním městě Praze úřady městských částí stanovené v příloze č. 1 k ZSO).

Vždy je nezbytné přihlédnout ke konkrétnímu případu. Pokud by byl v konkrétním případě zvolen odlišný postup a bylo vydáno rozhodnutí podle § 47

ZSO, musí být takové rozhodnutí v souladu s § 68 správního řádu řádně odůvodněno.

2. K GDPR

a) Dotaz KÚJMK: V jakém rozsahu a na základě jakého právního předpisu vede krajský úřad kopii kompletního spisu pořízeného k žádosti o udělení státního občanství České republiky?

b) Odpověď MV: Ve spisu zůstanou zachovány podklady pořízené KÚ a podklady, které jsou nezbytné k zajištění složení SO slibu a splnění oznamovací povinnosti, včetně zápisu do AISEO

c) Dotaz KÚJMK v plném znění: Vedení kopie spisu k žádosti o udělení státního občanství České republiky krajským úřadem ve vztahu k GDPR.

V jakém rozsahu a na základě jakého právního předpisu vede krajský úřad kopii kompletního spisu pořízeného k žádosti o udělení státního občanství České republiky a dalších příloh, které jsou k žádosti přikládány, po odeslání celého prvopisu k řízení o udělení státního občanství podle ust. § 21 odst. 1 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o státním občanství“). Ministerstvo vnitra při kontrole krajských úřadů požaduje předložení zmíněných kopií spisů, avšak vzhledem k tomu, že krajský úřad není správním orgánem, který v uvedené věci vede správní řízení a rozhoduje o žádosti a nevede spis ve správním řízení podle ust. §17 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), je tedy otázkou, zda je krajský úřad oprávněn vést zmíněnou kompletní kopii spisu, v němž je obsažena řada osobních údajů, jež se týkají nejen žadatele, ale i dalších osob – manželů, dětí, rodičů a obsahuje kopie osobních dokladů a dokumentů. Zastáváme názor, že krajský úřad není oprávněn osobní údaje v uvedeném rozsahu zpracovávat ani uchovávat, neboť k tomu není naplněn žádný z právních důvodů dle GDPR.

d) Odůvodnění odpovědi MV: Odůvodnění je obdobné jako odpověď k bodu III. / A / 3. str. 6,7 na dotazu KÚKH, na kterou tímto odkazujeme.

3. K GDPR

a) Dotaz KÚJMK: V jakém rozsahu vede krajský úřad spis k žádosti o vydání osvědčení o státním občanství ČR dle § 42 an ZSO?

b) Odpověď MV: Ve spisu budou doloženy všechny podklady k rozhodnutí, tj. k vydání osvědčení či zamítnutí žádosti, tak, jak stanoví zákon v § 45 ZSO, včetně kopií dokladů totožnosti, matričních dokladů apod., neboť jejich předložení vyžaduje zákon a jsou podkladem k vydání rozhodnutí. Bez zachování těchto podkladů ve spise by nebylo možné provést kontrolu správnosti úředního rozhodnutí.

c) Pořízení kopií matričních dokladů do spisu vedenému k žádosti o vydání osvědčení.

Podle ust. § 45 odst. 1 písm. a) až d) zákona o státním občanství se k žádosti o vydání osvědčení o státním občanství předkládá řada matričních a případně jiných dokladů, které jsou potřebné k provedení zjišťování státního občanství žadatele. Uvedené doklady však obsahují nejen osobní údaje žadatele, ale i dalších osob – rodičů, prarodičů, manželů a jejich rodičů atd. Lze do spisu vedenému k žádosti o vydání osvědčení podle ust. § 17 správního řádu pořizovat kopie zmíněných listin, jakožto jedny z důkazů získaných při zjišťování státního občanství? Má krajský úřad oprávnění ve spise uchovávat kopie všech zmíněných dokladů? Musí být vyžádán souhlas žadatele k jejich pořízení a k jejich dalšímu zpracování?

d) Odůvodnění odpovědi MV: Rozsah shromažďovaných údajů se dle MV v souvislosti s GDPR nemění, rozhodující je dle názoru MV, že shromažďování podkladů k rozhodnutí, včetně osobních údajů, se děje na základě žádosti fyzické osoby a v rozsahu zákonných ustanovení, tedy v souvislosti s plněním povinnosti správního orgánu jako správce; nedochází tím ke shromažďování údajů bez vědomí fyzické osoby a nezákonně. Žádost podávají samy fyzické osoby - vědí, co předkládají a souhlasí tedy se zpracováním údajů pro účely správního řízení. Obdobně platí uvedené pro řízení na matričním úseku.

Zákonný rámec k vedení spisu stanoví zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a správní řád. Rozsah požadovaných dokladů i postup krajského úřadu v řízení vedeném o žádosti ve věci udělení státního občanství České republiky je detailně stanoven v § 45 ZSO.

Ve spisu tak budou doloženy všechny podklady k rozhodnutí, tj. k vydání osvědčení či zamítnutí žádosti, tak, jak stanoví zákon v § 45 ZSO, včetně kopií dokladů totožnosti, matričních dokladů apod. Předložení uvedených dokladů vyžaduje zákon a jsou podkladem k vydání rozhodnutí. Bez jejich zachování ve spise by nebylo možné provést kontrolu správnosti úředního rozhodnutí.

D. Krajský úřad Středočeského kraje (dále jen „KÚSK“)

1. K § 42 an ZSO (vydání osvědčení)

a) **Dotaz KÚSK:** Pokud žadatel o vydání osvědčení o státním občanství ČR nedoloží doklad prokazující datum a způsob nabytí kanadského státního občanství, je možné obecně akceptovat sdělení Velvyslanectví ČR v Torontu, které potvrdilo v jednom konkrétním případě, že Federální zákon o státním občanství Kanady (The Citizenship Act) je založen na principu ius soli a osoba, která se narodí na území Kanady, nabývá automaticky státní občanství Kanady (bez ohledu na občanství rodičů) a datum i způsob nabytí státního občanství Kanady tak u těchto osob lze doložit pouze jejich kanadským rodným listem. Nemusí již krajský úřad ani v ostatních případech týkajících se osob, které nabyly kanadské státní občanství, požadovat předložení jiného dokladu (vedle rodného listu) o nabytí cizího občanství, tak jako u osob narozených v USA?

b) Odpověď MV: K žádosti o vydání osvědčení o státním občanství ČR musí být připojen doklad prokazující datum a způsob nabytí cizího státního občanství, tak, jak je stanoveno v § 45 písm. e) ZSO. Pokud připojen není, budou úřady příslušné k vydání osvědčení postupovat při prokazování data a způsobu nabytí cizího státního občanství tak, jak již bylo uvedeno v zápisu z pracovní porady na úseku státního občanství konané ve dnech 9.-10.2.2016 bod. 5. strana 8 -9. V každém konkrétním případě lze v rámci uvedeného postupu vyžádat a doložit sdělení zastupitelského úřadu ČR o cizozemské právní úpravě na úseku státního občanství a možném způsobu nabytí cizího státního občanství konkrétní fyzickou osobou podle cizozemských právních předpisů příslušného státu účinných v době, kdy došlo k nabytí cizího státního občanství této osoby.

c) Dotaz KÚSK v plném znění: Žádost o vydání osvědčení o státním občanství ČR – žadatelka narozená 1973 v Kanadě. Uvádí, že má kanadské občanství od narození. Doklad o nabytí kanadského občanství nepředložila. Je možné akceptovat sdělení Velvyslanectví ČR v Torontu a doklad o nabytí cizího občanství již nepožadovat, tak jako u osob narozených v USA?

Sdělení Velvyslanectví ČR v Torontu „Paní nabyla občanství Kanady narozením na jejím území (jak uvedla i v dotazníku a jak je uvedeno na jejím rodném listu). Federální zákon o státním občanství Kanady (The Citizenship Act) je založen na principu ius soli - osoba, která se narodí na území Kanady nabývá automaticky státní občanství Kanady (bez ohledu na občanství rodičů). Prokázat nabytí občanství Kanady u těchto osob se dá pouze jejich kanadským rodným listem“.

d) Odůvodnění odpovědi MV: Uvedená problematika prokazování nabytí cizího státního občanství rámci řízení o žádosti o vydání osvědčení již byla řešena na státoobčanské poradě v únoru 2016 a následně v zápisu z této porady.

Žadatel o vydání osvědčení musí k žádosti připojit doklad prokazující datum a způsob nabytí kanadského státního občanství, tak, jak je stanoveno v § 45 písm. e) ZSO. Pokud žadatel doklad prokazující datum a způsob nabytí cizího státního občanství k žádosti nepřipojil nebo tvrdí, že jej nemůže opatřit, budou úřady příslušné k vydání osvědčení o státním občanství postupovat při prokazování data a způsobu nabytí cizího státního občanství tak, jak již bylo uvedeno v zápisu z pracovní porady na úseku státního občanství konané ve dnech 9.-10.2.2016 bod. 5. strana 8 -9. V každém konkrétním případě může být v rámci uvedeného postupu vyžádáno a doloženo sdělení zastupitelského úřadu ČR, jehož působnost se vztahuje na cizí stát, o jehož státní občanství se jedná, o tom, zda a jakým způsobem mohla konkrétní fyzická osoba (žadatel o vydání osvědčení) podle doloženého data nabytí cizího státního občanství toto státní občanství nabýt.

V zápisu z pracovní porady na úseku státního občanství, na který výše odkazujeme, bylo přislíbeno, že bude Ministerstvo vnitra iniciovat jednání se zástupci odboru konzulárních činností Ministerstva zahraničních věcí. Jednání se uskutečnilo a na jeho základě byly Ministerstvu vnitra zaslány informace od jednotlivých zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí týkající se způsobů doručování písemností v zahraničí, vydávání potvrzení o nabytí státního občanství cizími státy a také údajů o cizozemské právní úpravě zapisování otce na rodný list dítěte narozeného mimo manželství. Získané informace od jednotlivých zastupitelských úřadů byly uspořádány do přehledné tabulky, která byla všem krajským úřadům a

Magistrátu hlavního města Prahy rozeslána v únoru 2017 k dalšímu využití. Na uvedenou tabulku v této souvislosti rovněž odkazujeme.

2. K § 40 ZSO

a) **Dotaz KÚSK:** Mohou rodiče nebo jeden z nich učinit samostatné prohlášení pro dítě o vzdání se státního občanství ČR podle § 40 odst. 1 ZSO, aniž by dítě zahrnuli do svého prohlášení a pozbyly na jeho základě české státní občanství spolu s dítětem?

b) **Odpověď MV:** Rodiče (nebo jeden z nich) nemohou učinit samostatné prohlášení pro dítě o vzdání se státního občanství ČR podle § 40 odst. 1 ZSO.

Jediným způsobem, kterým může nezletilá osoba, jejíž rodiče žijí, jejich pobyt je znám, nebyli zbaveni rodičovské odpovědnosti ani nebyl výkon jejich rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen, pozbytí státní občanství České republiky, je pozbytí českého státního občanství spolu s rodiči nebo jedním z nich, pokud dítě zahrnuli do jejich žádosti.

c) **Dotaz KÚSK v plném znění:** Je možné, aby učinil rodič prohlášení o vzdání se občanství pouze pro své nezletilé dítě? Rodič již státní občanství ČR pozbyl.

d) **Odůvodnění odpovědi MV:** Samostatné prohlášení rodiče pro dítě o vzdání se státního občanství ČR podle § 40 odst. 1 ZSO není možné učinit. Na stejný dotaz MV odpovídalo již v bodě 22 str. 28 metodického pokynu z roku 2017, na který tímto odkazujeme. V § 40 odst. 4 ZSO je umožněno do prohlášení o vzdání se státního občanství ČR zahrnout i dítě. Samostatné učinění prohlášení pro dítě však ZSO neumožňuje.

3. K § 67 ZSO

a) **Dotaz KÚSK:** Je možné vystavit osvědčení bez rodného listu? Např. na základě údajů z oddacího listu a úmrtního listu nebo požadovat dodatečný zápis do zvláštní matriky?

b) **Odpověď MV:** Krajský úřad bude postupovat v souladu s § 67 odst. 2 ZSO a za účelem možného prominutí předložení zákonem požadovaného dokladu bude posuzovat, zda je na straně žadatele dána těžko překonatelná překážka.

c) **Dotaz KÚSK v plném znění:** Žádost o vydání osvědčení o SO ČR ke dni 29. 06. 1945 na osobu, která se narodila 1898 v Rusku. Žadatel (vnuk) uvádí, že není možné dohledat rodný list, ani není možné jej získat z Ruska. Od roku 1945 do roku 1966 žila v České republice. Nikdy neměla zapsaný rodný list zvláštní matrikou. Je možné vystavit osvědčení bez rodného listu? Např. na základě údajů z oddacího listu a úmrtního listu nebo požadovat dodatečný zápis do zvláštní matriky?

d) **Odůvodnění odpovědi MV:** Nelze posoudit konkrétní případ. Obecně lze uvést, že zákon umožňuje prominutí předložení dokladu v § 67 ZSO. Krajský úřad bude postupovat v souladu s § 67 odst. 2 ZSO a za účelem možného prominutí předložení

zákonem požadovaného dokladu bude posuzovat, zda je na straně žadatele dána těžko překonatelná překážka. K tomuto odkazujeme na odpověď k bodu 32. str. 36 - 38 metodického pokynu z roku 2017.

* * *

IV. POUŽITÉ ZKRATKY

- **Zápis 2015** - Zápis z pracovní porady krajských úřadů, magistrátu měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy, konané ve dnech 1. a 2. 10. 2015 v IVS v Benešově, rozeslaný všem zúčastněným pod č. j. MV-17888-64/VS-2015 dne 14. dubna 2016
- **Zápis 2016** – Zápis z pracovní porady krajských úřadů, Magistrátu hlavního města Prahy, Úřadu městské části Praha 1 a odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra na úseku státního občanství konané ve dnech 9. a 10. 2. 2016 v IVS v Benešově
- **Zápis 2017** - Zápis z pracovní porady krajských úřadů, magistrátu měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy, konané ve dnech 30. a 31. 5. 2017 v IVS v Benešově, rozeslaný všem zúčastněným pod č. j. MV-1064-61/VS-2017 dne 24. srpna 2017
- **Nařízení vlády** - Nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy, ve znění nařízení vlády č. 100/2007 Sb.
- **AISEO** – agendový informační systém evidence obyvatel

V. SEZNAM PŘÍLOH

1. Metodický materiál „Jméno“ (k bodu I. 2)
2. Tabulky „Oznamovací povinnost matričních úřadů“ (k bodu I. 3)
 - a. Jméno
 - b. Příjmení
 - c. Změna příjmení ve správním řízení
 - d. Zápis narození
 - e. Zápis manželství
 - f. Zápis registrovaného partnerství
 - g. Zápis úmrtí
 - h. Určení a popření otcovství
 - i. Osvojení nezletilého
 - j. Změna pohlaví
3. Metodický materiál „Osvojení zletilého“ (k bodu I. 4)
4. Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví genetika (k bodu III. A. 1)
5. Aktualizace informací pro krajské úřady
 - a. rok 2017
 - b. rok 2018 (do 3. 9. 2018)